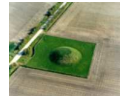

Bestemmingsplan ‘Trekvaartbrug’, gemeenten Oegstgeest en Leiden

Ruimtelijk advies op basis van archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek

Rapportnummer: V805

Projectnummer: V10-1849

ISSN: 1573 - 9406

Status en versie: Definitief 2.0

In opdracht van: Bestplan BV

Rapportage: M.K. Boonstra, R.M. van Heeringen, A. Lutz

Plaats en Datum: Amersfoort, 25 november 2010

Gecontroleerd door	Vestigia BV, R.M. van Heeringen	d.d. 8 oktober 2010
Geaccordeerd door	Gem. Leiden, M. Rietkerk	d.d. 29 oktober 2010
	Gem. Oegstgeest, L. van de Geijn	d.d. 24 november 2010

Niets uit dit werk mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, daaronder mede begrepen gehele of gedeeltelijke bewerking van het werk, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Vestigia BV

Projectgegevens		
Initiatief	Bestemmingsplan "Trekvaartbrug"	
Toponiem	Trekvaartbrug	
Locatie	Poelgeest	
Plaats	Oegstgeest/Leiden	
Gemeente	Oegstgeest/Leiden	
Provincie	Zuid-Holland	
Opdrachtgever	Bestplan BV Ploegspoor 12 2033 CT Haarlem	
Contactpersoon opdrachtgever	Dhr. R. van Echtelt	
Oppervlakte plangebied	Circa 1,2 hectare	
Diepte grondwerkzaamheden	Vooralsnog onbekend	
Huidig grondgebruik	Braakliggend/groenstrook/water	
Onderzoeksmelding	42441	
Soort onderzoek	Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek	
RD-hoekcoördinaten van het plangebied	093.350/465.820 093.470/465.950 093.580/465.830 093.550/465.810	093.460/465.870 093.450/465.810 093.370/465.780
Kaartblad (1:25.000)	30F	
Uitvoerder en documentatie	Vestigia BV Archeologie & Cultuurhistorie	
Projectleider/Senior archeoloog	Dr. R.M. van Heeringen	
Projectmedewerkers	A. Lutz MSc (fysische geografie) M.K. Boonstra MPhil (archeologie en cultuurhistorie)	
Bevoegd gezag	Gemeente Oegstgeest / Gemeente Leiden Postbus 1270 / Postbus 9100 2340 BG Oegstgeest / 2300 PC Leiden	
Contactpersoon	Mw. drs. C. Brandenburgh (Leiden) Mw. drs. L. van de Geijn (Oegstgeest)	
Deskundige namens BG	Mw. drs. C. Brandenburgh (Leiden) Mw. drs. L. van de Geijn (Oegstgeest)	

Inhoudsopgave

Advies.....	5
Onderbouwing advies	7
1 Projectomgeving	7
1.1 Plangebied	7
1.2 Onderzoeksdoel en -methode	7
2 Verwachtingsmodel.....	9
2.1 Landschappelijke context.....	9
2.2 Archeologische en cultuurhistorische waarden.....	10
2.3 Archeologische verwachting op basis van het bureauonderzoek	12
3 Inventariserend veldonderzoek.....	13
3.1 Vraagstelling onderzoek.....	13
3.2 Onderzoeksmethode.....	13
3.3 Resultaten inventariserend veldonderzoek	13
3.4 Archeologische verwachting op basis van het inventariserend veldonderzoek.....	15
Literatuur	17
Atlassen.....	17
Digitale bronnen	19
Afbeeldingen en bijlagen	21

Advies

Bestplan BV is betrokken bij het opstellen van een bestemmingsplan voor de wijk Poelgeest. De wijk Poelgeest in Oegstgeest wordt nu ontsloten door een brug over de Haarlemmertrekvaart, waardoor de Lange Voort wordt aangesloten op de Hugo de Vrieslaan in Poelgeest. In het bestemmingsplan Poelgeest was een ontsluiting voorzien aan de zuidwestzijde van het plangebied waardoor de Hugo de Vrieslaan zou worden aangesloten op de Oegstgeesterweg in Leiden. Dat onderdeel van het bestemmingsplan Poelgeest is door de Raad van State vernietigd. De gemeente Leiden is nu samen met de gemeente Oegstgeest bezig met het ontwikkelen van een gezamenlijk bestemmingsplan waarin de Hugo de Vrieslaan via een brug over de Haarlemmertrekvaart wordt aangesloten op de Oegstgeesterweg. De voorlopige werktitel van dat bestemmingsplan is 'Trekvaartbrug'. Het plangebied waar het bestemmingsplan betrekking op heeft, beslaat ongeveer 1,2 hectare. Ten behoeve van de archeologische en cultuurhistorische paragraaf van het bestemmingsplan, heeft Vestigia BV *Archeologie & Cultuurhistorie* in opdracht van Bestplan BV een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd.

Rondom het plangebied bevinden zich een aantal belangrijke historische gebouwen, objecten en structurerende elementen. Beeldbepalend zijn hierbij kasteel Oud-Poelgeest, de Kikkermolen, en de aanwezige waterlopen met bijbehorende waterwerken.

Afgaande op historisch en meer recent kaartmateriaal lijkt de eerste bebouwing in het plangebied pas rond 1958 te verschijnen. Voor die tijd bestond het plangebied uit bedijkte polderweides. De ten noorden van het plangebied gelegen Kwaakburg was in het verleden de verbinding tussen Oud-Poelgeest en de Broek- en Simontjespolder. Ter hoogte van deze brug stonden enkele boerderijen en schuren, die lange tijd de enige bebouwing in de buurt van het plangebied hebben gevormd.

Op basis van het bureauonderzoek was er geen reden af te wijken van deze voor de gemeentelijke waardenkaarten van Leiden en Oegstgeest opgestelde verwachtingen. Deze gaven aan dat voor het plangebied deels een hoge en deels een gematigde verwachting op het aantreffen van sporen van menselijke bewoning en menselijk gebruik bestond.

Tijdens het veldonderzoek is gebleken dat zich in het plangebied geulafzettingen bevinden, die waarschijnlijk te relateren zijn aan de kreekafzettingen die in de omgeving van het plangebied zijn aangetroffen. In het deel ten westen de Haarlemmertrekvaart is in het opgeboorde materiaal van twee van de drie aldaar geplaatste boringen op deze afzettingen op een diepte van respectievelijk 1,9 en 2,1 meter –mv bodemvorming waargenomen. Hoewel de ouderdom van de betreffende afzettingen en de erboven gelegen veenlaag niet direct vast te stellen is, kan verwacht worden dat de oevers van het systeem gedurende enige tijd in de periode tussen de Bronstijd en de Romeinse Tijd aan de oppervlakte hebben gelegen. Sporen van menselijk handelen uit deze periode kunnen in het plangebied aanwezig zijn. Gezien de beperkte dichtheid van sporen uit deze periode, is de verwachting op het aantreffen hiervan middelhoog te noemen.

Het gebied vernatte in de loop van het eerste millennium na Chr. Voor gebruik van het gebied in de Middeleeuwen anders dan weidegronden zijn geen aanwijzingen aangetroffen. De bodem in het plangebied is tot een diepte van minimaal 0,8 meter –mv geroerd gebleken. Op basis van de resultaten van het veldonderzoek kan daarom gesteld worden dat bij grondroerende werkzaamheden tot een diepte van 1,9 meter –mv een lage verwachting op het aantreffen van archeologische waarden geldt.

Op basis van de onderzoeksresultaten adviseert Vestigia BV *Archeologie & Cultuurhistorie* daarom geen nader archeologisch onderzoek indien de bouwplannen zich beperken tot ophoging van het huidige maaiveld of gravende werkzaamheden tot een diepte van 1,8 meter onder het huidige maaiveld. Gezien het nooit volledig is uit te sluiten dat tijdens eventueel grondverzet een 'toevalsvondst' wordt gedaan, is het wenselijk de uitvoerder van dit grondwerk te wijzen op de plicht om hiervan zo spoedig mogelijk melding te doen bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (p/a Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Postbus 1600, 3800 BP Amersfoort, tel. 033 42 17 421). In zeer uitzonderlijke gevallen kan de Minister, indien noodzakelijk, het werk voor enige tijd stilleggen zodat onderzoek verricht kan worden. Schade toegebracht door de vertraging zal naar redelijkheid worden vergoed (Monumentenwet 1988; Wamz 2007, artikel 53, 56-8).

Onderbouwing advies

I Projectomgeving

1.1 Plangebied

Bestplan BV is betrokken bij het opstellen van een bestemmingsplan voor de wijk Poelgeest. De wijk Poelgeest in Oegstgeest wordt nu ontsloten door een brug over de Haarlemmertrekvaart, waardoor de Lange Voort wordt aangesloten op de Hugo de Vrieslaan in Poelgeest. In het bestemmingsplan Poelgeest was een ontsluiting voorzien aan de zuidwestzijde van het plangebied waardoor de Hugo de Vrieslaan zou worden aangesloten op de Oegstgeesterweg in Leiden. Dat onderdeel van het bestemmingsplan Poelgeest is door de Raad van State vernietigd. De gemeente Leiden is nu samen met de gemeente Oegstgeest bezig met het ontwikkelen van een gezamenlijk bestemmingsplan waarin de Hugo de Vrieslaan via een brug over de Haarlemmertrekvaart wordt aangesloten op de Oegstgeesterweg. De voorlopige werktitel van dat bestemmingsplan is 'Trekvaartbrug.' Het plangebied waar het bestemmingsplan betrekking op heeft, beslaat ongeveer 1,2 hectare en is weergegeven in afbeelding 1.

1.2 Onderzoeksdoel en -methode¹

Het doel van het archeologisch vooronderzoek is vast te stellen of er in het plangebied sprake is van archeologische resten die door geplande bouwwerkzaamheden verstoord dreigen te worden en, zo ja, wat de waarde daarvan is in termen van beleving, fysieke en inhoudelijke kwaliteit. Op basis van het vooronderzoek wordt er voor het plangebied een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Deze archeologische verwachting vormt de basis van het advies over een eventueel te volgen archeologisch vervolgtraject.

Ten behoeve van de archeologische en cultuurhistorische paragraaf van het bestemmingsplan, heeft Vestigia BV in opdracht van Bestplan BV een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd.

Voor het bureauonderzoek zijn, behalve de in de literatuurlijst genoemde publicaties, de volgende bronnen geraadpleegd:

- de archeologische waardenkaarten van de gemeenten Oegstgeest en Leiden,
- Cultuurhistorische HoofdStructuur Provincie Zuid-Holland (CHS),
- KennisInfrastructuur CultuurHistorie (KICH),
- Indicatieve Kaart Archeologische Waarden 3.0 (IKAW),
- ARCHIS 2.0 (laatste controle 2 augustus 2010).

Bij het inventariserend veldonderzoek zijn de tijdens het bureauonderzoek verkregen fysisch-geografische en bodemkundige gegevens door middel van een verkennend booronderzoek getoetst.

---

¹ Het onderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.2, mei 2010). Voor een toelichting op het archeologisch vooronderzoek, zie bijlage 2.

2 Verwachtingsmodel

2.1 Landschappelijke context

De landschappelijke opbouw van het gebied is sterk beïnvloed door de zeespiegelstijging tijdens de laatste 10.000 jaar. Voorafgaand aan deze fase zijn in het plangebied pleistocene zanden afgezet, die zich op een diepte van 12 tot 16 meter beneden NAP bevinden. In de periode van zeespiegelstijging vormden zich strandwallen. De meest landinwaartse van deze strandwallen bevindt zich ten noordwesten van het plangebied, zoals zichtbaar op de geologische kaart (*kaart 2*). Deze strandwal is circa 5000 jaar geleden gevormd.² Eerder onderzoek heeft uitgewezen dat de top van de strandwal in de loop der tijd vrijwel overal is geërodeerd, waarmee ook het daar eventueel aanwezige bodemarchief is verdwenen.³ Op de flanken – zeker daar waar de overgang naar een afdekkende veenlaag nog intact is – kan de conserveringstoestand nog goed zijn. Achter de strandwallen vormde zich veen in een grote lagune. Ten westen van Leiden waren de strandwallen onderbroken door een zogenaamd zeegat, waar de Oude Rijn in de Noordzee uitmondde.⁴ In de periode van zeespiegelstijging zijn verschillende transgressiefasen en tussenliggende regressiefasen te onderscheiden. Tijdens de transgressies drong de zee ver het land binnen door het zeegat en werden kleiige en zandige sedimenten afgezet in en rond de aanwezige getidekreeken. Tegelijkertijd leidde de transgressie tot erosie van de bestaande afzettingen. De kleiige en zandige afzettingen afgezet tijdens de transgressiefasen worden gerekend tot het Laagpakket van Walcheren (Formatie van Naaldwijk).⁵ De afzettingen van het Laagpakket van Walcheren zijn gevormd vanaf 1500 v. Chr.

Voor het plangebied is geen uitgegeven editie van de Geologische kaart van Nederland beschikbaar. Er bestaat echter wel een conceptversie.⁶ Hierop ligt het plangebied op de grens tussen verschillende eenheden. Op de kaart zijn afzettingen van het Laagpakket van Walcheren volgens de oude stratigrafische indeling als afzettingen van Duinkerke benoemd.⁷ In het oosten is het plangebied gekarteerd als een gebied met afzettingen van het Laagpakket van Walcheren vertand met Hollandveen. Deze afzettingen zijn na 800 AD afgezet. In het westen van het gebied liggen volgens deze kaart afzettingen van het Laagpakket van Walcheren op Hollandveen op oud duin- en strandzand. Dit zijn oudere afzettingen, gevormd tussen 500 en 200 v. Chr. Verder naar het westen, buiten het plangebied is de strandwal hoger en komt deze aan het oppervlak. Er is op de kaart niet aangegeven of het bij de afzettingen van het Laagpakket van Walcheren gaat om geulafzettingen of dekafzettingen. Geulafzettingen zijn zandiger en komen als hogere ruggen in het landschap te liggen als het veen onder de dekafzettingen inklinkt. Deze kreekruggen zijn dan ook geschikte bewoningsplaatsen, terwijl de lagere gebieden niet aantrekkelijk zijn voor bewoning.

Het plangebied is vanwege de bebouwing niet gekarteerd voor de bodemkaart van Nederland. Het westelijke deel van het plangebied is wel gekarteerd voor de bodemkaart van de Bloembollenstreek.⁸

---

² Berendsen 1997.

³ Markus/Van Wallenburg 1982.

⁴ Hageman 1969.

⁵ De Mulder et al. 2003.

⁶ Pruijssers, niet gepubliceerd.

⁷ Deze benaming is inmiddels enigszins verouderd, maar wordt in dit rapport nog wel als zodanig genoemd, aangezien het in de concept Geologische Kaart van Nederland wordt gebruikt, zie *kaart 2*.

⁸ Van der Meer 1950.

Het deel ten westen van de Haarlemmertrekvaart is hierop gekarteerd als 'kalkloze broekgrond', wat er op duidt dat veen in de ondergrond voorkomt.

Ook op de geomorfologische kaart van Nederland is het plangebied vanwege de aanwezige bebouwing als ongekarteerd weergegeven. Wel zijn de gebieden net ten oosten en net ten westen van het plangebied gekarteerd. Deze zijn gekarteerd als rivierinversierug (kaart 3). Het plangebied maakt hier waarschijnlijk deel van uit. Na 4500 werd de Oude Rijn een belangrijke tak van de Rijn richting de Noordzee. De strandwallen, duinen en de stroomrug van de Oude Rijn vormden gedurende deze periode de meest geschikte bewoningsplaatsen. De inversierug ligt relatief hoog in het landschap doordat reliëfinversie is opgetreden. De inversierug bevat voornamelijk zandig sediment dat in de loop der tijd minder inklinkt dan het veen dat zich buiten de rug bevindt. Hierdoor komt deze rug dus hoger in het landschap te liggen.

2.2 Archeologische en cultuurhistorische waarden

De oudste bewoningsresten in de omgeving van het plangebied kunnen worden verwacht op de strandwal. De lageregelegen delen in de omgeving, maar ook het plangebied zelf, waren waarschijnlijk pas vanaf het Laat-Neolithicum droog genoeg om voor bewoning geschikt te zijn. Opvallend is dat tot nu toe in Leiden ten noorden van de Rijn nauwelijks aanwijzingen voor menselijk activiteit in de IJzertijd zijn aangetroffen.⁹ Archeologische waarnemingen rondom het plangebied dateren dan ook voornamelijk uit de Romeinse tijd en later (zie bijlage 3 voor tien voorbeelden uit de omgeving, waarvan slechts één zich binnen een straal van 300 meter rond het plangebied bevindt, zoals weergegeven op kaart 4).¹⁰ Vanaf de Middeleeuwen worden naast de strandwallen en oeverwallen van de Rijn ook de 'geestgronden' in gebruik genomen. Deze voorheen te natte gebieden worden drooggelegd en als akker of weidegrond gebruikt.

Rondom het plangebied bevinden zich een aantal belangrijke historische gebouwen, objecten en structurerende elementen. Beeldbepalend zijn hierbij kasteel Oud-Poelgeest, de Kikkermolen, en de aanwezige waterlopen met bijbehorende waterwerken (ter illustratie van de directe omgeving van het plangebied zie bijlage 4).

Kasteel Oud-Poelgeest ligt op ongeveer 250 meter ten noordwesten van het plangebied. Dit kasteel, dat dateert uit de Late Middeleeuwen, en het terrein eromheen hebben de archeologische verwachting 'van archeologische waarde' gekregen. De zeer hoge waarde vindt zijn oorsprong in de belevingswaarde, de zichtbaarheid, de fysieke en de inhoudelijke kwaliteit van het terrein. Op het terrein bevinden zich de restanten van kasteel Poelgeest uit de Middeleeuwen. Het middeleeuwse huis, waarvan de oudste vermelding dateert uit 800 na Chr., is in 1574 verwoest tijdens het Spaans beleg van Leiden en weer opgebouwd in 1668. In de negentiende eeuw werden nog twee torens toegevoegd. Het omliggende park is aangelegd in 19^e-eeuwse landschapsstijl. De nog aanwezige 17e-eeuwse hoofdstructuur wordt bepaald door de deels dubbele omgrachting, de rechte oprijlaan in de as van het huis die zich achter het huis voorzet in een kort *grand canal*. De oprijlaan is in de 19e eeuw met een bocht naar het huis gelegd. Rond 1866 is het 17e-eeuwse tracé echter weer hersteld. Het 18e-

⁹ Van Heeringen 1992. Afwezigheid van archeologische vondsten houdt niet direct in dat er in deze periodes ook geen bewoning mogelijk was. Het ontbreken van vondsten kan ook wijzen op het feit dat de resten goed 'afgedekt' zijn of dat er weinig bodemverstoring heeft plaatsgevonden waardoor er tot op heden nog weinig vondsten bekend zijn.

¹⁰ Omdat deze overige waarnemingslocaties zich op ruime afstand van het plangebied bevinden, zijn deze niet in het kaartbeeld opgenomen.

eeuwse *grand canal* vormt de verbinding tussen de gracht en vaart. Vanaf het huis loopt een zichtas, oorspronkelijk met zicht op Leiden, naar buiten toe over een vijver en een weide. De weide doet in de winter dienst als ijsbaan en ligt direct ten noordwesten van het plangebied. Ook het plangebied ligt gedeeltelijk in de zichtlijn van kasteel Oud-Poelgeest. Momenteel doet Oud-Poelgeest dienst als conferentiecentrum.

Afgaande op historisch en meer recent kaartmateriaal lijkt de eerste bebouwing in het plangebied pas rond 1958 te verschijnen. Voor die tijd bestond het plangebied uit bedijkte polderweides. De weilanden in het oostelijk deel van het plangebied, onderdeel van de Broek- en Simontjespolder, waren tot het begin van de negentiende eeuw nog in het bezit van de gemeente Oegstgeest. De ten noorden van het plangebied gelegen Kwaakburg was in het verleden de verbinding tussen Oud-Poelgeest en de Broek- en Simontjespolder. Ter hoogte van deze brug stonden enkele boerderijen en schuren, lange tijd de enige bebouwing in de buurt van het plangebied.¹¹

Het westelijk deel van het plangebied was onderdeel van de Kikkerpolder. De Kikkerpolder wordt als waterschap voor het eerst genoemd in 1628, waarbij ook gesproken wordt over een molen uit 1621. In 1698 werd op deze plek een nieuwe molen gebouwd, die in 1747 verbrandde. Omdat er geen geld was voor een nieuwe molen, werd de polder tijdelijk samengevoegd met de naastgelegen polder Maredijk. In 1752 kon de polder wel een eigen molen betalen, waarna de samenvoeging met de Maredijkerpolder alweer werd beëindigd. Deze ten zuiden van het plangebied gelegen watermolen is de Kikkermolen. Tot 1966 werd uitsluitend op windkracht voor de bemaling van de Kikkerpolder gezorgd; daarna werd alleen nog incidenteel gedraaid. In de loop van de jaren '70 raakte deze kleine molen vrijwel geheel ingegroeid. In 1996 werd de molen voor het laatst gerestaureerd. Hoewel hinder van bebouwing niet aan de orde is, ondervindt de molenbiotoop wel belemmering in zicht en windvang van de op 10 meter afstand gelegen woonboten, en van de op 40 meter afstand gelegen woonwagens. Het meer open maken van de groenstructuur in de directe omgeving en het herstellen van de zichtlijnen naar molen De Herder en de Maredijkmolen zou een aanzienlijke verbetering van de biotoop van de Kikkermolen kunnen opleveren.¹²

De Kikkerpolder werd van de Broek- en Simontjespolder gescheiden door de Mare, die in 1657 werd gekanaliseerd en omgevormd tot de Haarlemmertrekvaart. De vaart tussen Leiden en Haarlem was een belangrijke aanvulling in het trekvaartenetwerk dat rond die tijd in Holland ontstond. In het topjaar 1677 werden in totaal 148.000 passagiers tussen beide steden vervoerd. Toch ligt het belang van de trekvaart niet alleen in het personenvervoer. In de loop van de tijd werd zij een uiterst belangrijke levensader in de Bollenstreek. Langs de vaart werden huizen gebouwd en bedrijven gevestigd.¹³ De Haarlemmertrekvaart is op de CHS Zuid-Holland aangegeven als een landschappelijke lijn met een redelijk hoge waarde.¹⁴

Het plangebied heeft de afgelopen jaren diverse veranderingen ondergaan. De woningen ten noordoosten van het huidige plangebied zijn pas in het afgelopen decennium gebouwd. De tijdelijke Poelgeesterbrug is kortgeleden gesloopt (in *kaart 1* is deze verbinding nog zichtbaar). Ten zuidoosten van het plangebied bevindt zich al geruime tijd een woonwagenkamp. Aan de Haarlemmerweg, in de Haarlemmertrekvaart liggen diverse woonboten. Het terrein tussen het woonwagenkamp aan het

¹¹ Via Watwaswaar.nl is onder andere de kadastrale kaart 1811-1832 sectie D blad 01, de Topografische Militaire Kaart (Minuutplan) van H.J. Enderlein uit 1850, en de Bonnebladen 1898 en 1914 geraadpleegd.

¹² Nederlandse Molendatabase, CHS Zuid-Holland.

¹³ Van den Berg *et al.* 2008.

¹⁴ CHS Zuid-Holland.

Trekvaartplein, de Haarlemmertrekvaart en de Broekweg is momenteel braakliggend. Ten noorden van het plangebied ligt, behalve de nieuwbouwwoonwijk, ook jachthaven 'Het Zwanegat'.

Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) ligt het plangebied in een zone waar een middelhoge trefkans op archeologie voor wordt verwacht. Op de Cultuurhistorische HoofdStructuur (CHS) van de provincie Zuid-Holland bevindt het zich binnen een zone met een redelijke tot grote trefkans op archeologische sporen uit alle perioden vanaf de IJzertijd-Romeinse Tijd. Zowel de gemeente Oegstgeest als de gemeente Leiden beschikt over een gemeentelijke archeologische waardenkaart (*kaart 4*). Op deze kaarten ligt het plangebied gedeeltelijk in een gebied waar een hoge, en gedeeltelijk in een gebied waar een gematigde verwachting voor geldt.

2.3 Archeologische verwachting op basis van het bureauonderzoek

Hoewel er binnen het plangebied vooralsnog geen archeologische waarnemingen zijn gedaan, is er onder andere op basis van eerder onderzoek een meer gespecificeerde verwachting op te stellen. Zo is het oostelijk deel van het plangebied onderzocht door middel van een verkennend booronderzoek (*kaart 4*). Uit dit onderzoek is gebleken dat het middeleeuwse kleipakket verstoord is door graafwerkzaamheden als gevolg van de bouw van aan het Trekvaartplein aanwezige woonwagencentrum. De top van het eronder liggende veenpakket leek verstoord, vermoedelijk door erosie. Op een diepte van meer dan 2 meter onder maaiveld is bij hetzelfde onderzoek echter een oeverwal van de Mare aangetroffen, waarop mogelijk wel archeologische resten kunnen voorkomen. Aangezien de ligging van deze laag buiten het bereik was van de geplande verstoringsdiepte, is er geen aanvullend onderzoek geadviseerd.¹⁵ Verder is bekend dat in de Broek- en Simontjespolder fossiele kreekstelsels voorkomen die lokaal een hoge dichtheid aan vindplaatsen kunnen bevatten.¹⁶

Of in het westelijk deel van het plangebied ook een onverstoorde oeverwal van de Mare te vinden is, was op basis van het bureauonderzoek onbekend. Eveneens onbekend of de aanleg en verwijdering van de tijdelijke Poelgeesterbrug tot verstoringen heeft geleid van het mogelijk aanwezig bodemarchief.

Op basis van het bureauonderzoek is er geen reden af te wijken van de voor de gemeentelijke waardenkaarten opgestelde verwachting (*kaart 4*). Dit betekent dat voor het deel van het plangebied dat zich op het grondgebied van de gemeente Leiden bevindt, vrijwel volledig een hoge archeologische verwachting geldt. Voor het deel van het plangebied dat in de gemeente Oegstgeest gelegen is, geldt hoofdzakelijk een gematigde archeologische verwachting.

---

¹⁵ Wilbers 2009.

¹⁶ In 1995 is door het Bureau Monumenten en Archeologie Leiden een inventarisatie uitgevoerd van de aanwijzingen voor bewoning in de polder (inclusief geologie en grondgebruik) van 1625 tot heden (ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer 1430).

3 Inventariserend veldonderzoek

3.1 Vraagstelling onderzoek

Door middel van verkennend booronderzoek zijn de op basis van het bureauonderzoek verkregen fysisch-geografische en bodemkundige gegevens, en de onder andere op basis hiervan opgestelde verwachting getoetst.

3.2 Onderzoeksmethode

Het verkennend booronderzoek is uitgevoerd met een Edelmanboor van 7 centimeter in diameter, die onder het grondwaterniveau is doorgezet met een guts met een diameter van 3 centimeter. Dit heeft tot doel vast te stellen of een intact bodemprofiel aanwezig is of dat er sprake is van verstoring dan wel erosie. Er waren zeven boringen gepland over een lengte van circa 120 meter, waarvan zes met een einddiepte van 2,5 meter –mv en één boring tot 4,0 meter –mv.¹⁷ Uiteindelijk zijn zes van de zeven geplande boringen gezet met een minimale einddiepte van 2,4 meter –mv en een maximale einddiepte van 2,8 meter –mv (kaart 5). De NAP-hoogtes zijn via het AHN verkregen.

De boorpunten zijn met GPS ingemeten en op een boorpuntenkaart geplot. De opgeboorde grond is handmatig doorzocht op archeologische vondsten. De boorstaten zijn beschreven conform de NEN 5104¹⁸, de horizontbeschrijving volgens de Bakker/Schelling.¹⁹ De boorstaten zijn analoog bijgeleverd bij het rapport (zie bijlage 5).

3.3 Resultaten inventariserend veldonderzoek

Door beperkte toegankelijkheid van de bodem in verband met de aanwezigheid van leidingen en bekabeling in het plangebied, zijn de boringen niet gelijkmatig over het gehele plangebied verdeeld (kaart 5). Desalniettemin is een beeld verkregen van de bodemopbouw ter hoogte van geplande locatie van de brug en een strook van 3 meter breed aan weerszijden ervan.²⁰ Boring 1, die gezet is langs de Oegstgeesterweg, laat zien dat tenminste 2 meter ophoogzand aanwezig is onder het maaiveld.²¹ Er zijn geen andere afzettingen aangeboord onder het ophoogzand.

In het deel van het plangebied dat ten westen ligt van de Haarlemmertrekvaart is de bovengrond verstoord tot een diepte van 80 tot 100 centimeter onder maaiveld. In deze bovenlaag is klei vermengd met zand en wordt ook plastic afval en bouwpuin aangetroffen. Hieronder is zandige klei aangetroffen die overgaat in zware klei. In boring 2 is onderin de zware klei fosfaat aangetroffen. Onder de zware klei, vanaf ongeveer 1,4 meter onder maaiveld bevindt zich een pakket veen met een dikte van ongeveer 60 centimeter. Onder het veen, vanaf ongeveer 2 meter onder maaiveld bevindt

---

¹⁷ Boonstra et al. 2010.

¹⁸ Nederlands Normalisatie Instituut 1989.

¹⁹ Bakker & Schelling 1989.

²⁰ Ten behoeve van de bepaling van de locatie van dit te onderzoeken deel is op 30 augustus 2010 een plankkaart ontvangen van Bestplan.

²¹ Ter plekke werd waargenomen dat dit deel van het plangebied aanzienlijk hoger ligt dan de rest van het plangebied.

zich een pakket met korte afwisselingen van zand en klei. Op de overgang van het veenpakket naar het klei- en zandpakket bevinden zich sporen van bodemvorming in de vorm van een humeus laklaagje in de klei met sporen van doorworteling (figuur 1). Dit duidt erop dat dit niveau gedurende langere tijd aan de oppervlakte heeft gelegen. De afwisseling van zand en klei is in fijne laagjes die variëren in dikte van enkele millimeters tot een centimeter. Hieronder bevinden zich afzettingen die naar beneden toe steeds zandiger worden. Hierdoor, en door het aanwezige grondwater op deze diepte, kon geen grotere diepte worden bereikt met het boormateriaal. De einddiepte van beide boringen die in dit deel gezet zijn, ligt op 2,5 meter onder het maaiveld.

Figuur 1: Overgang van veen naar zandige klei met sporen van bodemvorming in boring 2.

In het deel van het plangebied dat ten oosten van de Haarlemmertrekvaart ligt, zijn drie boringen gezet. Ook hier is een verstoorde bovenlaag aanwezig van 80 tot 150 centimeter dik. In boring 6 wordt tot op 1,4 meter diepte baksteen en cementpuin aangetroffen. De humeuze, zandige klei gaat over in humeuze, zware klei totdat deze op ongeveer 1,7 meter onder het maaiveld overgaat in venige klei, waarvan de top gecompacteerd is. In boring 5 lijkt de top geërodeerd te zijn; de overgang is scherp en er is een losgekomen kleibrokje opgenomen in de bovenliggende zware klei. In boring 4 verloopt deze overgang geleidelijk. Met de toename van de diepte gaat de venige klei over in kleiig veen. Op een diepte van ongeveer 2,5 meter onder het maaiveld gaat het veen scherp over in kleiig zand. Door het aanwezige grondwater op deze diepte werd gebruik gemaakt van de guts, waarmee het zand niet kon worden doorboord. De boringen eindigden daarom tussen 2,5 en 2,8 meter onder het maaiveld. In boring 4 is laminatie van klei- en zandbandjes zichtbaar in het kleiige zand.

De opbouw van de bodem is in beide helften van het plangebied vergelijkbaar. Het kleiige zand met fijne laminatie aan de onderzijde van de boringen duidt op geulafzettingen, en mogelijk op de aanwezigheid van een kreekkrug. Waarschijnlijk is op deze hierop later de Mare ontstaan. De geulafzettingen zijn afgedekt met veen. In de top van de afzettingen is in boring 2 en 3 bodemvorming opgetreden. De top van deze afzettingen, die een aantrekkelijke locatie kan zijn geweest voor menselijke bewoning, is waarschijnlijk intact. In het oostelijke deel van het plangebied is de top van de afzettingen niet geheel opgeboord door het sterk zandige karakter. Het is daarom moeilijk te zeggen in hoeverre zich een bodem heeft gevormd in de top van deze afzettingen. Het veen dat zich hierboven bevindt, is aan de bovenzijde waarschijnlijk lokaal geërodeerd. In boring 5 is te zien dat de top geërodeerd is, hoewel de overgang tussen klei en veen in andere boringen vrij geleidelijk verloopt. Bovendien is de top van het veen in boring 6 gecompacteerd, wat kan duiden op een langere blootstelling aan het oppervlak. De ouderdom van de geulafzettingen en het bovenliggende veen is moeilijk te bepalen. De blauwgrijze klei op het veen komt veel voor in Zuid-Holland in de omgeving van de monding van de Oude Rijn. De klei behoort tot het Laagpakket van Walcheren van de Naaldwijk Formatie en is na 800 na Chr. afgezet (Duinkerke III ouderdom).²² De klei wordt aan de

²² Wilbers 2009

bovenzijde begrensd door recent omgewerkt materiaal. Het veen en de onderliggende afzettingen zijn dus in ieder geval ouder, maar er kan niet met zekerheid gezegd worden welke ouderdom de afzettingen hebben. Naar verwachting kunnen de eventueel op deze afzettingen aanwezige sporen gedateerd worden in de periode van Bronstijd tot en met Romeinse tijd.

Tijdens het inventariserend veldonderzoek zijn geen primaire archeologische indicatoren aangetroffen.

3.4 Archeologische verwachting op basis van het inventariserend veldonderzoek

Tijdens het veldonderzoek is gebleken dat zich in het plangebied geulafzettingen, mogelijk kreekafzettingen, bevinden. In het deel ten westen de Haarlemmertrekvaart is op deze afzettingen bodemvorming aangetroffen. Hoewel de ouderdom van deze afzettingen en de erboven gelegen veenlaag niet direct vast te stellen is, kan verwacht worden dat de oeverwallen van het systeem gedurende enige tijd in de periode tussen de Bronstijd en de Romeinse Tijd aan de oppervlakte hebben gelegen. Sporen van menselijk handelen uit deze periode kunnen in het plangebied aanwezig zijn. Gezien de beperkte dichtheid van sporen uit deze periode, is de verwachting op het aantreffen hiervan middelhoog te noemen.

Het gebied vernatte in de loop van het eerste millennium na Chr. Voor gebruik van het gebied in de middeleeuwen anders dan weidegronden zijn geen aanwijzingen aangetroffen. De bodem in het plangebied is tot een diepte van minimaal 0,8 meter –mv geroerd gebleken. Op basis van het veldonderzoek kan gesteld worden dat bij grondroerende werkzaamheden tot een diepte van 1,9 meter –mv een lage verwachting op het aantreffen van archeologische waarden geldt.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 1997: *Landschappelijk Nederland*, Assen.

Berg, J. van den/R. Schrijvers/C. Sueur, 2008: *Archeologische Waardenkaart Oegstgeest: een aanzet tot het ontwikkelen van ruimtelijk archeologiebeleid*, Amersfoort (Vestigia-rapport V472).

Boonstra, M.K./R.M. van Heeringen/A. Lutz, 2010: *Plan van Aanpak Bestemmingsplan "Brug Trekvaartplein"*, gemeenten Oegstgeest en Leiden: Een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) door middel van boringen, Amersfoort.

Hageman, B.P., 1969: Development of the Western Part of the Netherlands during the Holocene, *Geologie en Mijnbouw* 48, 373-388.

Heeringen, R.M. van, 1992: *The Iron Age in the Western Netherlands*, Amersfoort/Amsterdam (Dissertatie Vrije Universiteit).

Hessing, W.A.M./ M. Kappers/C. Sueur/A. van Zalinge, 2004: *Archeologische waarden en verwachtingen op het grondgebied van Leiden: inventarisatie, kaarten en vertaling naar het ruimtelijk beleid*. Amersfoort (Vestigia-rapport V120).

Markus, W.C./C. van Wallenburg, 1982: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50000, Toelichting bij de kaartbladen 30 West 's-Gravenhage en 30 Oost 's-Gravenhage*, Wageningen (Stichting voor Bodemkartering).

Mulder, E.F.J. de/M.C. Geluk/I.L. Ritsema/W.E. Westerhoff/Th.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/Houten.

Wilbers, A.W.E., 2009: *Archeologisch Bureauonderzoek & Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase, Trekvaartplein, Leiden, Gemeente Leiden, Noordwijk* (Becker & Van de Graaf rapport).

Atlassen

Bodemkaart van de Bloembollenstreek, schaal 1:25.000, deel A.K. van der Meer, 1950: Stichting voor Bodemkartering, Wageningen

Geologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 30 's-Gravenhage, concept. Pruisers, niet gepubliceerd.

Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen /Haarlem, 1977.

Topografische kaart van Nederland, schaal 1:25.000. Topografische Dienst Nederland, Emmen.

Digitale bronnen

- Archeologisch Informatiesysteem (Archis): <http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html>.
- Cultuurhistorische Hoofdstructuur Provincie Zuid-Holland (CHS):
http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/kaart_chs.html
- KennisInfrastructuur CultuurHistorie (KICH): <http://www.kich.nl>
- Nederlandse Molendatabase, record Kikkermolen:
<http://www.molendatabase.nl/nederland/molen.php?nummer=1029>

Afbeeldingen en bijlagen

Kaart 1:	Ligging plangebied
Kaart 2:	Geologie
Kaart 3:	Geomorfologie
Kaart 4:	Archeologische waarden- en verwachtingenkaart Oegstgeest/Leiden, ARCHIS, AMK
Kaart 5:	Resultaten booronderzoek
Bijlage 1:	Overzicht van archeologische en geologische perioden
Bijlage 2:	Toelichting Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek
Bijlage 3:	Uitdraai Archisgegevens
Bijlage 4:	Luchtfoto van het plangebied en omgeving
Bijlage 5:	Boorstaten

KAART I - LIGGING PLANGEBIED

LEGENDA

- Grens plangebied
- Grasland
- Bos
- Akkerland
- Heide / open natuur
- Water
- Hoofdwegen
- Overige wegen / paden
- Bebouwing

Project: V10-1849: Trekvaartplein, Gemeente Oegstgeest, Bestplan BV

Rapport: V805 versie 1.0

Datum: juni 2010

Bron: Topografische kaart van Nederland, schaal 1:25.000

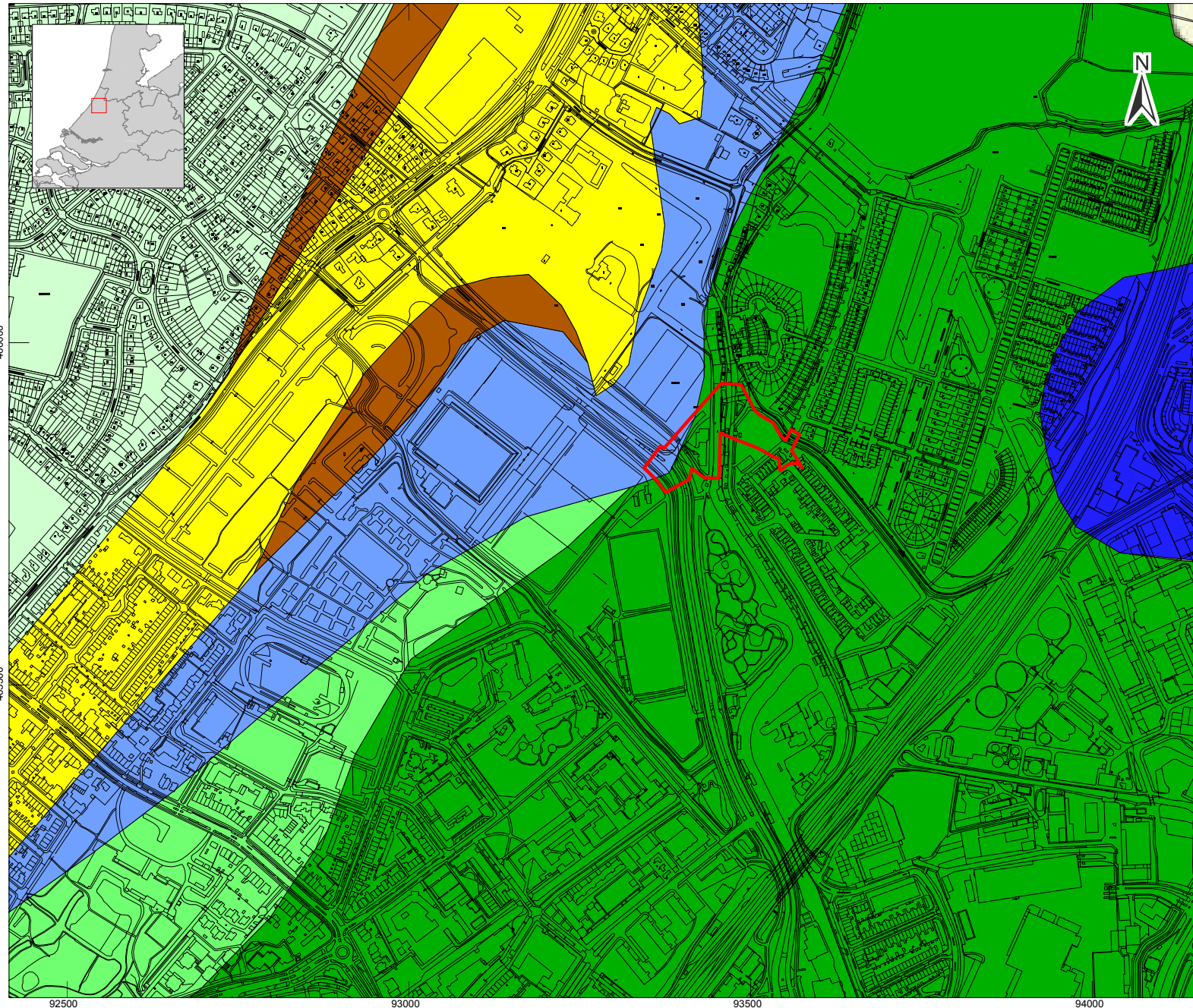
Tekenaar: Lutz

Schaal: 1:12.000 / A4

0 250m

KAART 2 - GEOLOGIE

LEGENDA

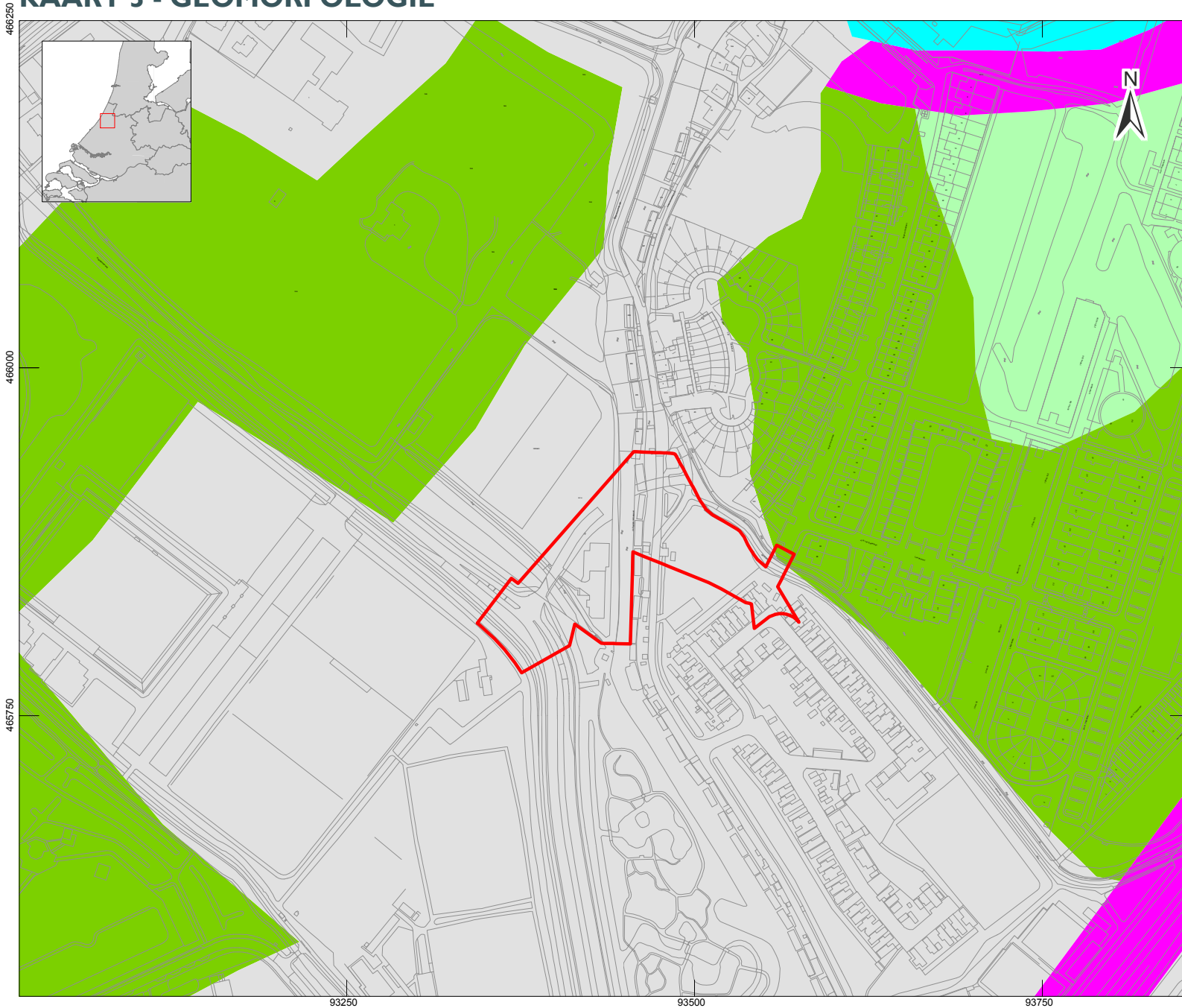
- Duinkerke I op Hollandveen op oud duin- en strandzand
- Duinkerke I vertand met Hollandveen
- Duinkerke III op Hollandveen op oud duin- en strandzand
- Duinkerke III op oud duin- en strandzand
- Duinkerke III vertand met Hollandveen
- Hollandveen op oud duin- en strandzand
- Oude duinen en strandzanden
- Grens plangebied

Project: V10-1849: Trekvaartplein, Gemeente Oegstgeest, Bestplan BV
Rapport: V805 versie 1.0
Datum: juni 2010
Bron: Geologische kaart van Nederland, blad 30 concept
Tekenaar: Lutz
Schaal: 1:8400 / A4

0 250m

KAART 3 - GEOMORFOLOGIE

LEGENDA

- Rivier-inversierug
- Rivierkomvlakte
- Lage dijk
- Bebouwing
- Water
- Grens plangebied

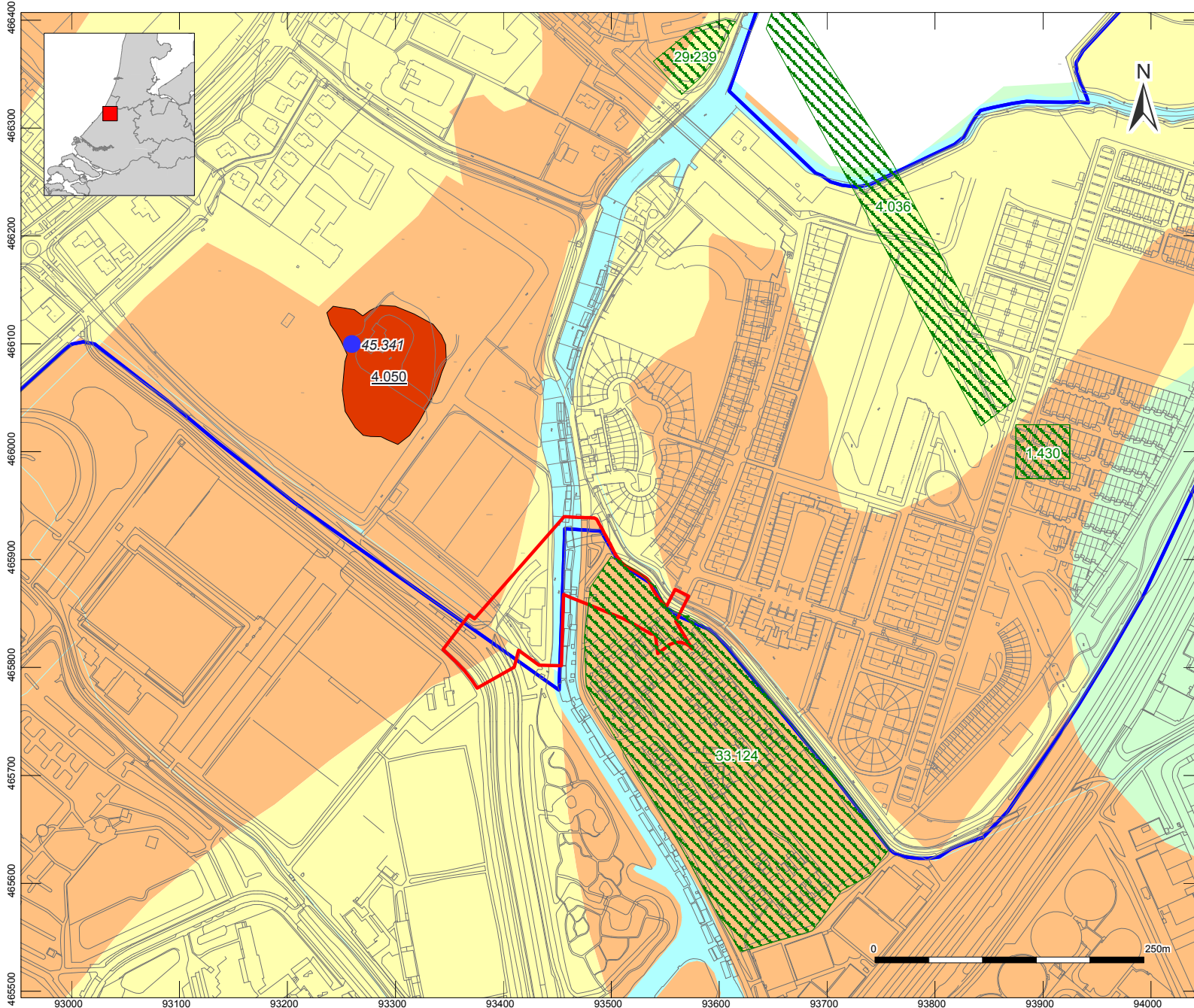
Project: V10-1849: Trekvaartplein, Gemeente Oegstgeest, Bestplan BV
Rapport: V805 versie 1.0
Datum: juni 2010
Bron: Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000

Tekenaar: Lutz
Schaal: 1:4000 / A4

KAART 4 - ARCHEOLOGISCHE WAARDEN EN VERWACHTINGENKAART OEGSTGEEST/LEIDEN

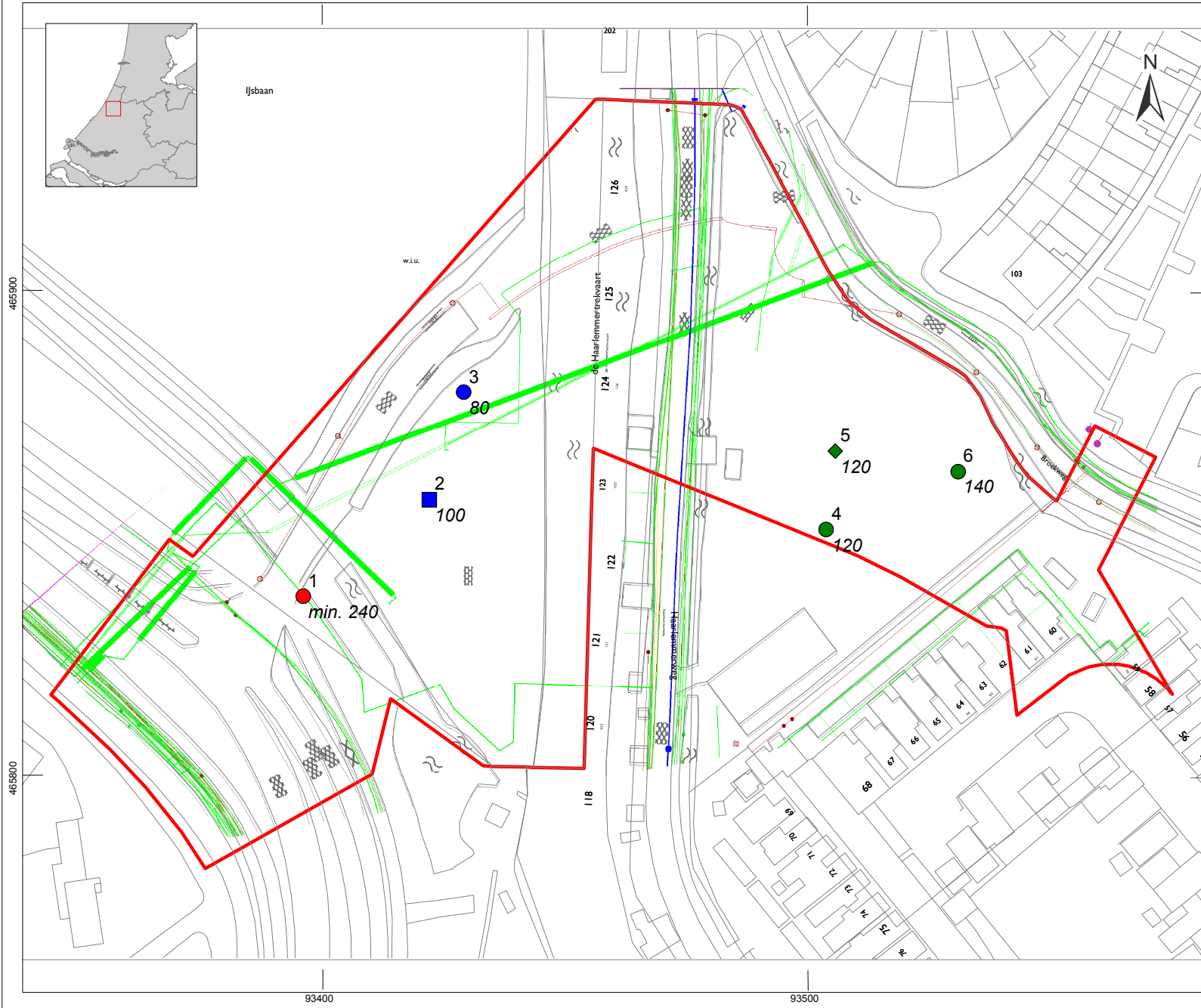
LEGENDA

- Archeologische waarneming (met nummer)
- Archeologisch onderzoeksmelding*
- ▨ Archeologisch booronderzoek (met nummer)
- Archeologische verwachting*
- Hoge verwachting
- Gematigde verwachting
- Lage verwachting
- Terrein van archeologische waarde (met monumentnummer)
- Water
- Grens plangebied

Project: V10-1849: Trekvaartplein, Gemeente Oegstgeest, Bestplan BV
 Rapport: V805 versie 1.0
 Datum: juni 2010
 Bron: Archeologische waarden en verwachtingenkaart Gemeente Leiden, Vestigia rapport V03-332. Archeologische waarden en verwachtingenkaart Gemeente Oegstgeest, Vestigia rapport

Tekenaar: V07-995.
 Schaal: Lutz
 1:5300 / A4

KAART 5 - RESULTATEN VELDONDERZOEK

LEGENDA

- Grens plangebied
- Topografie (GBKN)
- boorpuntnummer
diepte verstoring (cm t.o.v. maaiveld)
- Opgehoogd
- Klei op veen op zandige klei
- Klei op veen op zandige klei,
bodenvorming in top kreekafzettingen
- fosfaat aangetroffen
- top veen geïrodeerd
- ligging kabels/leidingen

Project: V10-1849: Trekkwartplein, Gemeente
Oegstgeest, Bestplan BV

Rapport: V805 versie 1.0

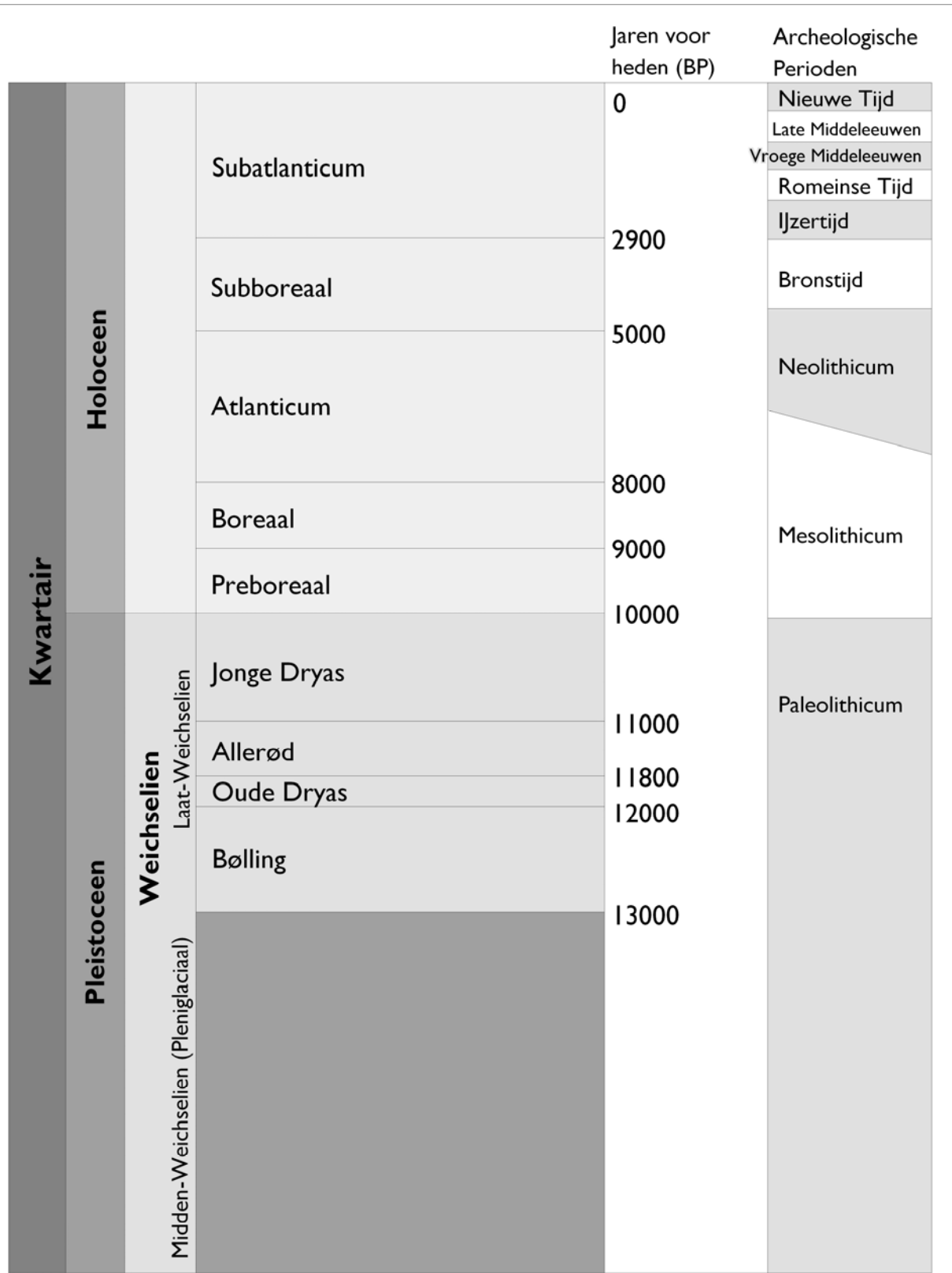
Datum: september 2010

Tekenaar: Lutz

Schaal: 1:12.000 / A4

0 25m

Bijlage I Overzicht archeologische en geologische perioden

Periode	Van - tot
Vroeg-Paleolithicum Midden-Paleolithicum Laat-Paleolithicum	tot 300.000 voor Chr. 300.000-35.000 voor Chr. 35.000-8800 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum Midden-Mesolithicum Laat-Mesolithicum	88.00-7100 voor Chr. 7100-6450 voor Chr. 6450-4900 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum Midden-Neolithicum Laat-Neolithicum	5300-4200 voor Chr. 4200-2850 voor Chr. 2850-2000 voor Chr.
Vroege Bronstijd Midden-Bronstijd Late Bronstijd	2000-1800 voor Chr. 1800-1100 voor Chr. 1100-800 voor Chr.
Vroege IJzertijd Midden-IJzertijd Late IJzertijd	800-500 voor Chr. 500-250 voor Chr. 250-12 voor Chr.
Vroeg-Romeinse Tijd Midden-Romeinse Tijd Laat-Romeinse Tijd	12 voor-70 na Chr. 70-270 na Chr. 270-450 na Chr.
Vroege Middeleeuwen Late Middeleeuwen	450-1050 na Chr. 1050-1500 na Chr.
Nieuwe Tijd A Nieuwe Tijd B Nieuwe Tijd C	1500- 1650 na Chr. 1650-1850 na Chr. 1850-1950 na Chr.

Bijlage 2: Toelichting archeologisch proces

Bureauonderzoek

(KNA 3.2 Deel II Protocol 4002)

Het doel van een bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte archeologische waarden, binnen een omschreven gebied. Het resultaat is een standaardrapport met een gespecificeerde archeologische verwachting, op basis waarvan een beslissing genomen kan worden ten aanzien van (eventueel) vervolgonderzoek.

Het rapport bevat, waar mogelijk, gegevens over aan- of afwezigheid, aard, omvang, ouderdom, gaafheid, conservering en (relatieve) kwaliteit van archeologische waarden en aardwetenschappelijke eigenschappen (LS02 t/m LS04). Afhankelijk van de omvang van de toekomstige (planologische) ingreep en werkzaamheden, de aard van de aanleiding tot het bureauonderzoek en de vraagstelling (LS01), zullen aanvullende gegevens moeten worden verzameld. Hierbij blijft de doelstelling van het bureauonderzoek (het komen tot een gespecificeerde verwachting) overeind (LS05). Ten aanzien van archeologisch onderzoek in de bebouwde omgeving kunnen ondergrondse bouwhistorische waarden aangetast worden. Het is daarom wenselijk om ook in het archeologisch bureauonderzoek aandacht te schenken aan de bebouwde omgeving en het voorkomen van ondergrondse bouwhistorische waarden, en zo een gespecificeerde verwachting op te stellen op basis van alle cultuurhistorische waarden in het onderzoeksgebied. Vervolgens wordt het rapport opgesteld (LS06) en de gegevens aangeleverd bij Archis, waarna het proces kan worden afgesloten. Daarnaast dient de digitale documentatie binnen twee jaar na afronding van het standaardrapport overgedragen te worden aan het e-Depot (www.edna.nl) (DS05).

Het bureauonderzoek geldt als onderbouwing voor het door Vestigia BV *Archeologie & Cultuurhistorie* opgestelde advies. Dit advies gaat nader in op de eventuele risico's en benodigde vervolgstappen bij de verdere ruimtelijke ontwikkeling. Uit het advies kan volgen dat het archeologische verwachtingsmodel nader in het veld getoetst dient te worden. Dit kan door middel van een Inventariserend Veldonderzoek Overig (booronderzoek) en/of een Inventariserend Proefsleuvenonderzoek. Dit veldonderzoek leidt of tot vrijgave van het onderzoeksgebied of tot een advies voor behoud van de vindplaats en indien niet mogelijk nader archeologisch onderzoek. Indien fysiek behoud niet mogelijk is, dient een opgraving of archeologische begeleiding uitgevoerd te worden.

Voor een Inventariserend Veldonderzoek Overig is een Plan van Aanpak vereist, dat 10 dagen van tevoren ter inzage dient te liggen bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Voor de andere typen archeologisch onderzoek dient eerst een Programma van Eisen opgesteld te worden. Dit Programma van Eisen dient goedgekeurd te worden door het bevoegd gezag (meestal de betreffende gemeente). Vestigia is bevoegd om het gehele archeologische proces te doorlopen.

Het is aan het bevoegd gezag om uiteindelijk te beslissen of na het bureauonderzoek nog andere archeologische werkzaamheden verricht dienen te worden. Het advies uitgebracht door Vestigia kan daarbij een belangrijke rol spelen en als zodanig ingebracht worden bij bestemmingsplanontwerpen of –wijzigingen en aanvragen voor bouwvergunningen. Indien gewenst, draagt Vestigia zorg voor een adequate afstemming van de resultaten met de betrokken gemeentelijke afdelingen. Op deze wijze wordt voorkomen dat in een later stadium discussie ontstaat over de gemaakte analyses.

Inventariserend Veldonderzoek

(KNA 3.2 Deel II Protocol 4003)

Het doel van inventariserend veldonderzoek (IVO) is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting door middel van waarnemingen in het veld, waarbij (extra) informatie wordt verkregen over bekende en/of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied. Dit omvat de aan- of afwezigheid, de aard, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden. Het resultaat van een IVO is een rapport met een waardering en een inhoudelijk (selectie-)advies (buiten normen van tijd en geld), aan de hand waarvan een beleidsbeslissing (meestal een selectiebesluit) genomen kan worden (SP02, VS02 t/m VS07, DS01 t/m DS05). Dit betekent dat de veldactiviteiten uitgevoerd worden tot het niveau waarop deze beslissing gefundeerd genomen kan worden.

Vestigia brengt naar aanleiding van het veldonderzoek een gespecificeerd advies uit, op basis waarvan het bevoegd gezag een besluit kan nemen over de wijziging in het bestemmingsplan van het onderzoeksgebied en eventueel nog te nemen vervolgstappen in het onderzoek.

Bij het IVO kan een onderscheid aangebracht worden in een verkennende, karterende en waarderende fase: **De verkennende fase** heeft tot doel inzicht te krijgen in de gaafheid van vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Het doel is kansarme zones uit te sluiten en kansrijke zones te selecteren voor de volgende fasen van onderzoek. **De karterende fase** heeft tot doel het onderzoeksterrein systematisch te onderzoeken op de aanwezigheid van vondsten en/of sporen. **De waarderende fase** heeft tot doel het waarnemingsnet te verdichten om de aard, omvang, datering, gaafheid, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de archeologische resten vast te stellen.

Cruciaal voor de uitvoering van het IVO is de keuze voor een bepaalde onderzoeksmethode, waarmee de gespecificeerde archeologische verwachting, gesteld in het bureauonderzoeksrapport getoetst kan worden in het veld. Dit dient in een Plan van Aanpak duidelijk gemaakt te worden (VS01, SP01). Als eisen gelden een verantwoording van alle gebruikte informatie, waarop de keuze gebaseerd wordt en een beschrijving van de veronderstelde kenmerken van de verwachte archeologische vindplaatsen m.b.t. diepteligging, omvang, archeologische indicatoren, ruimtelijke verdelingen binnen de vindplaats, artefacten. Boor- en proefsleuvenonderzoek zijn op dit moment de enige karterende methoden voor het opsporen van (niet-zichtbare) sites buiten de historische kern die breed inzetbaar zijn. Andere prospectietechnieken zijn alleen in specifieke omstandigheden toepasbaar (bv. grondradar). Daarnaast kan de oppervlaktekartering een bijzonder waardevolle aanvulling zijn op een boor- of proefsleuvenonderzoek, met name daar waar (plaatselijk) sprake is van het aanploegen van vondstlagen of de aanwezigheid van molshopen en geschoonde sloten. Booronderzoek is een geschikte prospectietechniek voor het opsporen van sites die zich kenmerken door een archeologische laag of een vondststrooiing met een voldoende hoge dichtheid. Indien een op te sporen site zich kenmerkt door een lage vondstdichtheid (< 40 vondsten/m²) is booronderzoek minder geschikt en kan een proefsleuvenonderzoek een betere methode zijn. Voor details naar verschillende boormethoden wordt verwezen naar de KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek deel Karterend booronderzoek.

Vestigia BV Archeologie & Cultuurhistorie is bevoegd tot het doen van alle fasen van booronderzoek. Ten aanzien van de rapportage en aanleveringseisen tot deponering gelden dezelfde eisen als bij een bureauonderzoek met het verschil dat eventueel vondstmateriaal (vondsten, monsters) binnen twee jaar na afronding van het veldwerk conform de eisen van het depot bij het aangewezen depot wordt aangeleverd (DS01 t/m DS05).

Bijlage 3: Uitdraai archeologische onderzoeksmeldingen, monumenten en waarnemingen

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 4050 **Oppervlakte:** 9.913 m2
CMA-nr: 30F - 025
Status: Terrein van zeer hoge archeologische waarde
Toponiem: Oud-Poelgeest
Plaats: Oegstgeest
Gemeente: Oegstgeest
Provincie: Zuid-Holland
Coördinaten: 93291 / 466071
Terreinbeheerder: Niet van toepassing

Complexen

Complextype

Begindatering

Einddatering

Havezathe/ridderhofstad

Middeleeuwen laat

Middeleeuwen laat

Beschrijving

Toelichting omschrijving:

Terrein met de restanten van kasteel Poelgeest uit de Middeleeuwen.

Toelichting waardebeoordeling:

Dit terrein heeft een zeer hoge waarde door de belevingswaarde, zichtbaarheid, fysieke en inhoudelijke kwaliteit.

Actualisering Archeologische Monumentenkaart Zuid-Holland 2004-2006

De AMK van Zuid-Holland, vervaardigd in 1994, is opgenomen in de (digitale) Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (CHS).

De gehele CHS, en daarmee ook de AMK, was aan herziening toe.

Tussen 2004 en 2006 is, op initiatief van en gefinancierd door de Provincie Zuid-Holland, de AMK geheel herzien door middel van een bureauonderzoek. De projectleiding was in handen van Hazenberg Archeologie Leiden. Tijdens het onderzoek werden bestaande terreinen hergewaardeerd en nieuwe terreinen geselecteerd.

Voor elk terrein is een advies gegeven voor wat betreft de waardering en/of begrenzing. Dit advies is telkens voorgelegd aan een selectiecommissie, waarin vertegenwoordigers van de provincie, de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, de Universiteit van Amsterdam en gemeentelijke archeologen zitting hadden.

Status terrein voor de actualisering: Hoge Archeologische Waarde.

Beslissing commissie: dit terrein krijgt de status van terrein van Zeer Hoge Archeologische Waarde.

Wijziging begrenzing t.o.v. AMK 1994: Nee

Datum wijziging Archis: 11-04-2006

Resultaat bureauonderzoek: het middeleeuwse huis is in 1574 verwoest tijdens het Spaans beleg van Leiden en weer opgebouwd in 1668. In de 19e eeuw werden nog twee torens toegevoegd.

De resultaten van het onderzoek (incl. mogelijke wijzigingen in de begrenzing) zijn toegevoegd aan Livelink.

Oude omschrijving Archis/CMA:

CAA: - Oudste vermelding 800 op de lijst van kerkelijke goederen van het bisdom van Utrecht.

Literatuur

Stöver, J. 2000, in: Kastelen en buitenplaatsen in Zuid-Holland

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 1430   **Kaartblad:** 30F   **Coördinaten:** 93900 / 466000
Naam onderzoek:
Toponiem: BROEK EN SIMONTJESPOLDER
Plaats: Onbekend
Gemeente: Oegstgeest
Provincie: Zuid-Holland
Type onderzoek: Onbekend
Uitvoerder: Bureau Monumenten en Archeologie Gemeente Leiden
Projectleider: Dolmans
Opdrachtgever: Onbekend
Bevoegd gezag: Gemeente Leiden
Aanmelding: 17-03-1995   **Aanvang:** 17-03-1995   **Geschatte duur:** 0
Motief: Overige grondwerkzaamheden
Ingevoerd door/op: archis / 04-07-2002

Toelichting

Wetensch.onderz./invent.cult.hist.waarde
kaartblad 30F
coördinaten: 93.900/466.000
gemeente Leiden
aanvang: 17-03-1995
duur: tot week 20 (met onderbrekingen)
motief: inventarisatie cultuurhistorische waarden
compex type en datering: onderzoek van bewoning in de polder (incl. geologie en grondgebruik) 1625 tot heden.
Omvang onderzoeksgebied niet bekend.

onderzochte percelen (kadastraal): Oegstgeest Dz 350-361; 17; 316; 11; 12.

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 4036   **Kaartblad:** 30F   **Coördinaten:** 93760 / 466218
Naam onderzoek:
Toponiem:
Plaats: Oegstgeest
Gemeente: Oegstgeest
Provincie: Zuid-Holland
Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek
Uitvoerder: Archeomedia / Arnicon
Projectleider: Niet van toepassing
Opdrachtgever: Niet van toepassing
Bevoegd gezag: Provincie Zuid-Holland
Aanmelding: 12-03-2003   **Aanvang:** 12-03-2003   **Geschatte duur:** 0
Motief: Overige grondwerkzaamheden
Ingevoerd door/op: cthan / 01-04-2003

Toelichting

kaartblad: 30F
coördinaten: 93.740/466.000
toponiem: Poelgeest
gemeente: Oegstgeest
aanvang en duur: 12 april 2001, 3 dagen
motief: n.a.v. bouwwerkzaamheden
complextype en datering: -

type onderzoek: booronderzoek
onderzoekers: M.W.A. de Koning, C.C.Nocholson en P. Zijderveld

resultaten: er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

het project staat bij Arnicon geregistreerd onder nummer A01-193.0

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 29239   **Kaartblad:** 30F   **Coördinaten:** 93576 / 466368
Naam onderzoek:
Toponiem: Lange Voort
Plaats: Oegstgeest
Gemeente: Oegstgeest
Provincie: Zuid-Holland
Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek
Uitvoerder: Synthegra BV
Projectleider: Leuving
Opdrachtgever: Niet van toepassing
Bevoegd gezag: Niet van toepassing
Aanmelding: 10-06-2008   **Aanvang:** 16-06-2008   **Geschatte duur:** 1
Motief: Bouwwerkzaamheden
Ingevoerd door/op: eromp / 10-06-2008

Onderzoek bij deze melding

Onderzoeknummer: 23566   **Type onderzoek:** Archeologisch: booronderzoek
Diepte onderzoek: **Aantal putten:**   **Aantal boringen:**
Gereedmelding: 24-10-2008
Ingevoerd door /op: diepe / 24-10-2008

Selectieadvies

Op grond van de resultaten van het onderzoek wordt er voor het plangebied geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Bovenstaand advies vormt een zogenaamd selectie-advies. Met nadruk willen wij de opdrachtgever erop wijzen dat dit selectieadvies nog niet betekent dat er al bodemverstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek zullen namelijk eerst beoordeeld moeten worden door het bevoegd gezag (provincie Zuid-Holland), die vervolgens een selectiebesluit neemt.

Er is geprobeerd een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden. De aanwezigheid van archeologische sporen of resten in het plangebied kan nooit volledig worden uitgesloten. Synthegra bv wil de opdrachtgever er daarom op wijzen, dat mochten er tijdens de geplande werkzaamheden toch archeologische waarden worden aangetroffen dan geldt conform artikel 53 van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg een meldingsplicht bij het bevoegd gezag, de provincie Zuid-Holland.

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 33124   **Kaartblad:** 30F   **Coördinaten:** 93603 / 465708
Naam onderzoek: Trekvaartplein, Leiden
Toponiem: Trekvaartplein
Plaats: Leiden
Gemeente: Leiden
Provincie: Zuid-Holland
Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek
Uitvoerder: Becker en Van de Graaf
Projectleider: Wilbers
Opdrachtgever: Gemeente Leiden
Bevoegd gezag: Gemeente Leiden
Aanmelding: 22-01-2009   **Aanvang:** 02-02-2009   **Geschatte duur:** 3
Motief: Bouwwerkzaamheden
Ingevoerd door/op: awilb / 22-01-2009

Onderzoek bij deze melding

Onderzoeksnummer: 25880   **Type onderzoek:** Archeologisch: booronderzoek
Diepte onderzoek: 400   **Aantal putten:**   **Aantal boringen:** 48
Gereedmelding: 21-04-2009
Ingevoerd door /op: ohoog / 21-04-2009

Selectieadvies

Tijdens het onderzoek is geconstateerd dat het plangebied tot een diepte van ongeveer 2,0 m onder maaiveld bestaat uit een Middeleeuws kleipakket op een veenpakket. De top van het veenpakket is waarschijnlijk verstoord door erosie terwijl de top van het kleipakket verstoord is door graafwerkzaamheden als gevolg van de bouw van het woonwagencentrum. Daarnaast zijn beide pakketten afgezet in natte landschappelijke situaties waardoor wordt verwacht dat er nooit archeologische resten aanwezig zijn geweest en dat, indien dit toch het geval is, deze resten allemaal verstoord zullen zijn. In de ondergrond, op meer dan 2,0 m onder maaiveld, is een oeverwal van de Mare aangetroffen waarop mogelijk wel archeologische resten kunnen voorkomen. Deze mogelijke archeologische resten liggen ruim buiten het bereik van de geplande verstoringsdiepte waardoor aanvullend onderzoek hiervoor niet noodzakelijk lijkt. Op basis van de resultaten van het Inventariserend Veldonderzoek wordt geadviseerd om geen archeologisch vervolgonderzoek uit te laten voeren tenzij dieper gegraven gaat worden dan ongeveer 2,0 m onder het huidige maaiveld.

Toelichting

Literatuur: Dr. A.W.E. Wilbers, 2009; Archeologisch Bureauonderzoek & Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase, Trekvaartplein, Leiden, Gemeente Leiden
CIS-code: 33124 (Becker & van de Graaf rapport, Noordwijk)

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	24061	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	30FZ-1			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	92700 / 465080				
Toponiem:	KASTEEL PADDEPOEL				
Plaats:	Leiden				
Gemeente:	Leiden				
Provincie:	Zuid-Holland				
Vinder/datum:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek / 1967				
Invoerder/datum:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek / 1967				
Beschrijver/datum:	Renaud / 1967				
Verwerving:	Archeologisch: opgraving	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:			

Beschrijving

Notitie CAA: bij de aanleg van parkeerplaatsen en een groenvoorziening rondde studentenflats bij Nieuweroord in 1966 werden de funderingen van burchten voorburcht van het kasteel Paddepoel of Podikkenpoel aangetroffen. Al eerder had W.C. Braat hier opgravingen verricht, waarbij een deel van de voorburcht verdwenen is. Onderzoek door de ROB toonde aan dat er sprake is van twee afzonderlijke bouwfasen: fase 1 ca. 1350-1393 en fase 2 ca. 1394-1420. Fase 1 betrof een woontoren omgeven door een gracht; na de moord op Aleid van Poelgeest in 1393 werd de toren verwoest. Herbouw in de vorm van fase 2 volgde echter al spoedig; deze burcht werd bij het beleg van Leiden door Jan van Beieren in 1420 met de grond gelijk gemaakt.

Vondsten

Complex:	Waterburcht	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Keramiiek		
Code algemeen:	Baksteen	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	baksteen: volume ca. 1500-1000 cm ³	Eindndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	Baksteenformaten 23x11.5x5.5= 1455 cm ³ en 21x10x4.5= 945 cm ³ (byz. klein! R		

Complex:	Waterburcht	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Keramiiek		
Code algemeen:	Fundering	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	Kasteel Paddepoel, gebouwd spoedig na 1393, verwoest in 1420.		

Literatuur

RODENBURG, C.P. / VOS, H.H. 1966 Een kwestie van tijd (pp.51-68, m.n. 65-67), in: Leids Jaarboekje 58, 1966 -- 1967 --, (122-3), in: Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond -- 1967 --, (26), in: Jaarverslag van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
FOCKEMA ANDREA, S.J. E.A. 1952, in: Kastelen in Rijnland, (Leiden 1952, p. 83)

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	24102	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	30FZ-15			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	92750 / 465200				
Toponiem:	MARIENPOEL KLOOSTER				
Plaats:	Leiden				
Gemeente:	Leiden				
Provincie:	Zuid-Holland				
Vinder/datum:	Onbekend / 1966				
Invoerder/datum:	Particulier / 1994				
Beschrijver/datum:	Particulier / 01-01-9999				
Verwerving:	Indirect: archief	Geomorfologie:	Polder/droogmakerij		
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:			

Beschrijving

Rodenburg en Vos 1966, 66: 'De enige bouwsporen die van het klooster zijn overgebleven, omvatten enkele dichtzettingen van openingen in de kasteel-fundering hier en daar met baksteen van kleine afmeting 3.5/4-9-19/18 en muurfragmenten van secundair verwerkt materiaal (grote moppen en vijftiende-zeestiende eeuwse steen) vooral bij de kapelresten.' Renaud 1967: 'De ruïnes en de grond (van kasteel Paddepoel, RP) werden afge-staan aan een kloosterorde, die er sedert 1431 het klooster Marienpoel deed ontstaan. Dit klooster heeft ook maar een betrekkelijk kort bestaan gekend: het werd verwoest even voor of tijdens het bekend Spaanse beleg van Leiden. Door het terugvinden van funderingen bij het bouwen van het huis van prof. Van Eysinga verkeerde men in de mening dat dit huis praktisch op dezelfde plaats stond als het voormalig kasteel.' Melding "oud archief"

Vondsten

Complex:	Klooster(complex)	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Fundering	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting:	Enkele bouwsporen en muurfragmenten van secundair gebruikte baksteen		

Complex:	Klooster(complex)	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Baksteen	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting:	Baksteenformaten 18/19x9x3/4= 684 cm ³ ; ook secundair gebruikte baksteen aan		

Literatuur

RODENBURG, C.P. / VOS, H.H., 1966 Een kwestie van tijd (pp. 51-68, m.n. 66), in: Leids Jaarboekje 58, 1966.

RENAUD, J.G.N. 1967 Leiden, Paddepoel (*122-123)., in: Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond 11 / nov.

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	24131	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	30FZ-19		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	93400 / 466730		
Toponiem:	HUIS ABTSPOEL		
Plaats:	Abtspoel		
Gemeente:	Oegstgeest		
Provincie:	Zuid-Holland		
Vinder/datum:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek / 06-1964		
Invoerder/datum:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek / 1964		
Beschrijver/datum:	Renaud / 07-1964		
Verwerving:	Archeologisch: opgraving	Geomorfologie:	Strandwal
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Loebfiche: 'Oegstgeest, Abtspoel. Oudheidkundig onderzoek door de ROB onderwetensch. leiding van dr. J.G.N. Renaud in juni 1964. Een onderzoek is ingesteld naar de overblijfselen van het Huis Abtspoel. Dit omgrachte gebouw was een uithof van de abdij Egmond, opgetrokken in de eerste helft van de 15e eeuw onder de abt Willem van Mathenesse. Door de veranderde terreinomstandigheden viel het moeilijk om de juiste plaats van het huis vast te stellen. Na enige vergeefse pogingen werd tenslotte een muur van ca. 1 m breedte teruggevonden. De hoge waterstand in de zandgrondbelette echter ieder nader onderzoek. Daar bovendien bleek dat de buitenmuur maar gedeeltelijk in de grond bewaard was gebleven en de binnenmureng geheel waren verdwenen, werd de opgraving afgebroken. De te verwachten resultaten wettigen de hoge kosten van een opgraving en bemaling niet.'

Vondsten

Complex:	Klooster(complex)	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiëk	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code algemeen:	Muur(restant)	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	Muurfragment, 1 m. breed		

Literatuur

-- 1964 --, (179), in: Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond

RENAUD, J.G.N. 1964 Oegstgeest., in: Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond 15/7/1964

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45341	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	30FZ-163		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	93260 / 466100		
Toponiem:	OUD POELGEEST		
Plaats:	Oegstgeest		
Gemeente:	Oegstgeest		
Provincie:	Zuid-Holland		
Vinder/datum:	Particulier / 9999		
Invoerder/datum:	Louwe Kooijmans / 9999		
Beschrijver/datum:	Heeringen, van / 20-01-1978		
Verwerving:	Indirect: onbepaald	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Onbekend	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Vondstmelding in 1977 door Van Heusden bij het RMO. De vondst werd gedaan bij graafwerk gedurende WOII. slitting (?) 8 Veenendaal

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Zandsteen/kwartsiet		
Code algemeen:	Bijl	Begindatering:	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC
Toelichting:	lengte 10,5 cm, breedte 5,6 cm, dikte 2,9 cm.		

Collectie

Beheerder:	RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN
Toelichting:	archief Louwe Kooymans

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45343	Vondstmelding:		Extern nr:	
Objectcode:	30FZ-162			Onderzoeksmelding:	
Coördinaten:	92520 / 466100				
Toponiem:	SPORTTERREIN ASC				
Plaats:	Oegstgeest				
Gemeente:	Oegstgeest				
Provincie:	Zuid-Holland				
Vinder/datum:	Particulier / 08-1976				
Invoerder/datum:	Louwe Kooijmans / 9999				
Beschrijver/datum:	Heeringen, van / 20-01-1978				
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend		
Grondgebruik:	Grasland/weideland	NAP maaiveld:			

Beschrijving

De pijlpunt is aan twee zijden geretoucheerd en heeft een zeer brede steel.

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Vuursteen	Begindatering:	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC
Code algemeen:	Spits	Einddatering:	Bronstijd vroeg: 2000 - 1800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:			

Collectie

Beheerder:	RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN
Toelichting:	archief Louwe Kooymans

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 48271   **Vondstmelding:**   **Extern nr:**
Objectcode: 30FZ-216   **Onderzoeksmelding:** 4037
Coördinaten: 93288 / 465115
Toponiem: Pomona; Mytylschool
Plaats: Leiden
Gemeente: Leiden
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: Bureau Monumenten en Archeologie Gemeente Leiden / 03-2003
Invoerder/datum: Bureau Monumenten en Archeologie Gemeente Leiden / 13-04-2004
Beschrijver/datum: Bureau Monumenten en Archeologie Gemeente Leiden / 26-03-2004
Verwerving: Archeologisch: proefputten/proefsleu   **Geomorfologie:** Strandwal
Grondgebruik: Grasland/weideland   **NAP maaiveld:** 0

Beschrijving

Van 12 t/m 20 maart 2003 is er door de Dienst Monumenten en Archeologie van de Gemeente Leiden een Aanvullend Archeologisch Onderzoek (AAO) verricht op het terrein Pomona-Mytylschool, tussen de Mytylschool en het Rijnlands Zeehospitium, aan de Wassenaarseweg. Hierbij is een werkput aangelegd van 5 x 22 m.

Tijdens het onderzoek zijn bewoningsresten aangetroffen die gedateerd kunnen worden aan het eind van de Midden IJzertijd, in de 3e eeuw voor Chr.
Deze overblijfselen bestonden vooral uit aardewerk dat was ingespoeld of waarvan de context is weggeerodeerd. Het is dus mogelijk dat er op de plaats van het onderzoeksterrein een bewoningslaag geweest is, die geheel is weggeerodeerd.
Een andere mogelijkheid is dat het materiaal is ingespoeld, en dus afkomstig is van een bewoningslaag stroomopwaarts van de Oude Rijn.

Verslag is aanwezig in Livelink.

Vondsten

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Keramiek	Begindatering:	IJzertijd: 800 - 12 vC
Code algemeen:	Spinklos/spinschijf/spinsteen	Einddatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	Datering niet bekend		

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	9999	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Bot, onbekend	Begindatering:	IJzertijd: 800 - 12 vC
Code algemeen:	Bot	Einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	Datering niet bekend.		

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	2	Toestand:	N.v.t.
Materiaal:	Niet van toepassing	Begindatering:	IJzertijd: 800 - 12 vC
Code algemeen:	Kuil	Einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	Datering niet bekend		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Onbekend
Aantal: 1
Materiaal: Koper
Code algemeen: Fibula/mantelspeld
Code specifiek: Niet van toepassing
Toelichting: Datering niet bekend

Cultuur: Niet van toepassing
Toestand: Fragment
Beginndatering: IJzertijd: 800 - 12 vC
Einddatering: Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC

Complex: Nederzetting, onbepaald
Aantal: 1
Materiaal: Niet van toepassing
Code algemeen: Cultuurlaag
Code specifiek: Niet van toepassing
Toelichting:

Cultuur: Niet van toepassing
Toestand: N.v.t.
Beginndatering: IJzertijd midden: 500 - 250 vC
Einddatering: IJzertijd midden: 500 - 250 vC

Complex: Nederzetting, onbepaald
Aantal: 1
Materiaal: Niet van toepassing
Code algemeen: Kuil
Code specifiek: Niet van toepassing
Toelichting:

Cultuur: Niet van toepassing
Toestand: N.v.t.
Beginndatering: IJzertijd midden: 500 - 250 vC
Einddatering: IJzertijd midden: 500 - 250 vC

Complex: Nederzetting, onbepaald
Aantal: 1055
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Aardewerk, handgevormd
Code specifiek: Niet van toepassing
Toelichting:

Cultuur: Niet van toepassing
Toestand: Fragment
Beginndatering: IJzertijd midden: 500 - 250 vC
Einddatering: IJzertijd midden: 500 - 250 vC

Documentatie

Type: Foto
Beheerder: Bureau Monumenten en Archeologie Gemeente Leiden
Toelichting: Foto's/dia's: 03POMF0001 t/m 03POMF0064

Type: Tekening
Beheerder: Bureau Monumenten en Archeologie Gemeente Leiden
Toelichting: 03POMT0001 t/m 03POMT0072

Type: Verslag
Beheerder: Bureau Monumenten en Archeologie Gemeente Leiden
Toelichting: Steen, J. van der, 2003: Aanvullend Archeologisch Onderzoek Pomona - Mytyschool (03POM), maart 2003. Gemeente Leiden, Bureau Monumenten & Archeologie.

Collectie

Beheerder: Bureau Monumenten en Archeologie Gemeente Leiden
Toelichting: Pomona-Mytyschool (03POM) maart 2003

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 413343   **Vondstmelding:** 411799   **Extern nr:** OPOG
Objectcode: 30FZ-294   **Onderzoeksmelding:** 36152
Coördinaten: 93468 / 466706
Toponiem: Overveerpolder
Plaats: Oegstgeest
Gemeente: Oegstgeest
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: RAAP Archeologisch Adviesbureau / 12-08-2009
Invoerder/datum: Kruif, de / 03-09-2009
Beschrijver/datum: RAAP Archeologisch Adviesbureau / 03-09-2009
Verwerving: Archeologisch: booronderzoek   **Geomorfologie:** Duin
Grondgebruik: Grasland/weideland   **NAP maaiveld:** + ,02

Beschrijving

In opdracht van gemeente Oegstgeest heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in augustus 2009 een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de voorgenomen bodemin-grepen in het plangebied Overveerpolder in de gemeente Oegstgeest. Doel van dit onderzoek was de Archeologische Verwachtingskaart Oegstgeest te toetsen en, voor zover mogelijk, een eerste indruk te geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische vindplaatsen.

In het onderzoeksgebied zijn tijdens het veldonderzoek twee archeologische vindplaatsen aange-troffen. Vindplaats 1 betreft resten behorende bij Huis Abtspoel en vindplaats 2 resten van een molen, beide daterend uit de Late Middeleeuwen t/m Nieuwe tijd. In het overige deel van het on-derzoeksgebied zijn wel de verwachte kalkloze duinzanden aangetroffen, maar geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologisch relevante lagen (vegetatiehorizonten) en/of archeo-logische vindplaatsen.

In het noordwestelijke deel van het onderzoeksgebied zijn vermoedelijk archeologische resten van bijgebouwen en de tuin behorende bij Huis Abtspoel aanwezig. Tijdens het veldonderzoek zijn enkele fragmenten kogelpot daterend uit de 12e/13e eeuw aangetroffen. In de boringen 3 en 18 is ondoordringbaar puin aangetroffen. Verder is in de boringen 24 t/m 29 een sloot of mogelijk gracht aangetroffen.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt aanbevolen om aanvullend archeologisch onderzoek te laten verrichten in het noordwestelijke deel van het onderzoeksgebied. Geadvi-seerd wordt om dit vervolgonderzoek te laten plaatsvinden in de vorm van een aanvullend bu-reauonderzoek, specifiek gericht op Huis Abtspoel, en inventariserend veldonderzoek (IVO) kar-terende/waarderende fase, bestaande uit geofysisch onderzoek en/of proefsleuvenonderzoek.

Na beoordeling van de bevindingen van onderhavig onderzoek zal het bevoegd gezag (gemeente Oegstgeest of diens adviseur: drs. C. Brandenburgh, gemeentelijk archeoloog van Leiden) een selectiebesluit nemen.

Vondsten

Complex:	Borg/stins/versterkt huis	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Metaal	Bevindingslocatie:	
Code algemeen:	Slak	Bevindingslocatie:	
Code specifiek:	Niet van toepassing	Bevindingslocatie:	
Toelichting:		Bevindingslocatie:	

Complex:	Borg/stins/versterkt huis	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Glas	Bevindingslocatie:	
Code algemeen:	Kleurloos/ontkleurd glas	Bevindingslocatie:	
Code specifiek:	Niet van toepassing	Bevindingslocatie:	
Toelichting:	glas met luchtbelletjes	Bevindingslocatie:	

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:	Borg/stins/versterkt huis	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Kalk(steen)	Beginndatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Code algemeen:	Mortel/specie	Einddatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	schelpmortel		
<hr/>			
Complex:	Borg/stins/versterkt huis	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik	Beginndatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Code algemeen:	Aardewerk, onbepaald	Einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:			
<hr/>			
Complex:	Borg/stins/versterkt huis	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	4	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik	Beginndatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Code algemeen:	Kogelpot	Einddatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	12-13e eeuw		
<hr/>			
Complex:	Borg/stins/versterkt huis	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code algemeen:	Grijsbakkend gedraaid aardewerk	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:			
<hr/>			
Complex:	Borg/stins/versterkt huis	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	3	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik	Beginndatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code algemeen:	Roodbakkend geglazuurd aardewerk	Einddatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	loodglazuur		
<hr/>			
Complex:	Borg/stins/versterkt huis	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik	Beginndatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code algemeen:	Fayence	Einddatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	vanaf 17e eeuw		
<hr/>			
Complex:	Borg/stins/versterkt huis	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik	Beginndatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code algemeen:	Pijp/pijpekop/pijpeestel	Einddatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	pijpeestel		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:	Borg/stins/versterkt huis	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	3	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Porselein	Beginndatering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:	namaak porselein		

Complex:	Borg/stins/versterkt huis	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	2	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik		
Code algemeen:	Industrieel wit (Maastrichts/Regout)	Beginndatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:	fayence, 19e eeuw		

Documentatie

Type: Verslag
Beheerder: RAAP Archeologisch Adviesbureau
Toelichting: De projectinformatie bevindt zich in het archief van RAAP-West

Collectie

Beheerder: Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Zuid-Holland
Toelichting: na bestudering zullen de relevante vondsten worden overgedragen aan het desbetreffende depot

Literatuur

Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen 2004 Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie., in: RAAP-rapport (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam) 1000

Kruif, S. de 2009 Plangebied Overveerpolder, gemeente Oegstgeest; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek, in: RAAP-rapport 1997

Bijlage 4: Luchtfoto van het plangebied en omgeving

Figuur 1: Luchtfoto van het plangebied en omgeving, met aangegeven in cirkels de molenbiotoop van de Kikkermolen (foto richting westen, situatie september 2003, bron: CHS Zuid-Holland). Ten tijde van de foto was de Oegstgeesterweg nog door de Poelgeesterbrug met het oostelijk deel van het plangebied verbonden.

Bijlage 5 Boorstaten

datum		naam		boorpuntnummer		projectnaam		boormethode	
22/09/10		MB/AL		1				E7/G3	
coördinaten		hoogte (m ± NAP)		geologie		opmerkingen			
x	93396,0	z	0,7			(+- 6m), naast schelpenpaadje. Opgehoogd met zand. Eventueel onder ophoging ook vergraven			
y	465837,0								

diepte	textuur	org.	kleur	plr	M50	GW	or	Ca	Fe	M	hk	bot	aw	ns	met	horiz	bijzonderheden
--------	---------	------	-------	-----	-----	----	----	----	----	---	----	-----	----	----	-----	-------	----------------

10	Kz1	h1	brgr						0								
20	Kz1	h1	brgr						0								
30	Kz1	h1	brgr						0								
40	Kz1	h1	brgr						0								
50	Zs1		gr		150-210				0								
60	Zs1		gr		150-210				0								
70	Zs1		gr		150-210				0								
80	Zs1		gr		150-210				0								
90	Zs1		gr		150-210				0								
100	Zs1		gr		150-210				0								
110	Zs1		gr		150-210				0								
120	Zs1		gr		150-210				0								
130	Zs1		gr		150-210				0								
140	Zs1		gr		150-210				0								
150	Zs1		gr		150-210				0								
160	Zs1		gr		150-210				0								
170	Zs1		gr		150-210				0								
180	Zs1		gr		150-210				0								
190	Zs1		gr		150-210				0								
200	Zs1		gr		150-210				0								
210	Zs1		gr		150-210				0								
220	Zs1		gr		150-210				0								
230	Zs1		gr		150-210				0								
240	Zs1		gr		150-210				0								
250																	
260																	
270																	
280																	
290																	
300																	

* boorpuntnummer is projectcode-volgnnummer boorpunt

* diepte in cm-mv

* textuur, organische stof, kalkgehalte cf. NEN5104 (NNI, 1989) *Ijzergehalte (Fe) cf. Berendsen, 1999

* archeologische indicatoren: hk=houtskool, bot=verbrand/onverbrand bot

aw=aardewerk, ns=natuursteen, met=metaal

* horiz - (optioneel) horizontbenaming cf. De Bakker & Schelling (1989)

* bijzonderheden: bijv. laklaag, antropogene gronden, verstoord, sedimentaire structuren, etc.

datum		naam		boorpuntnummer		projectnaam		boormethode	
22/09/10		MB/AL		0 2				0 E7/G3	
coördinaten		hoogte (m ± NAP)		geologie		opmerkingen			
x	93422,0	z	-0,4			(+5 m) foto2 genomen. Fosfaat aangetroffen, maar geen bodemvorming in de buurt van aangetroffen diepte			
y	465857,0								

diepte	textuur	org.	kleur	plr	M50	GW	or	Ca	Fe	M	hk	bot	aw	ns	met	horiz	bijzonderheden
--------	---------	------	-------	-----	-----	----	----	----	----	---	----	-----	----	----	-----	-------	----------------

10	Kz3	h2	dbrgr														ger
20	Kz3	h2	dbrgr														ger
30	Kz3	h2	dbrgr														ger
40	Kz2	h2	gro														ger, plastic
50	Ks2	h2	dgr														
60	Kz2	h2	dgr														
70	Kz2	h2	dgr														
80	Kz2		blgr														
90	Kz1		gr														
100	Kz1		gr														
110	Kz1		gr														homogeen
120	Kz1		gr														zandkorrels
130	Ks2		gr	r													
140	Ks2		gr	r													fosfaat
150	Vkm		gr	r													
160	Vkm		gr	r													
170	Vkm		gr	r													
180	Vkm		gr	r													
190	Vkm		gr	r													
200	Vkm		gr	r													
210	Kz1		gr														kleibandje, zwart laagje, worteltjes
220	Zs1		gr														
230	Kzx		gr														afwisseling klei en zand
240	Kzx		gr														
250	GM																zand gevoeld
260																	
270																	
280																	
290																	
300																	

* boorpuntnummer is projectcode-volgnummer boorpunt

* diepte in cm-mv

* textuur, organische stof, kalkgehalte cf. NEN5104 (NNI, 1989) *Ijzergehalte (Fe) cf. Berendsen, 1999

* archeologische indicatoren: hk=houtskool, bot=verbrand/onverbrand bot

aw=aardewerk, ns=natuursteen, met=metaal

* horiz - (optioneel) horizontbenaming cf. De Bakker & Schelling (1989)

* bijzonderheden: bijv. laklaag, antropogene gronden, verstoord, sedimentaire structuren, etc.

datum		naam		boorpuntnummer		projectnaam		boormethode	
22/09/10		MB/AL		0 3				0 E7/G3	
coördinaten		hoogte (m ± NAP)		geologie		opmerkingen			
x	93429,0	z	-0,4	(+- 5m) naast voormalige weg. Foto1 genomen					
y	465875,0								

diepte	textuur	org.	kleur	plr	M50	GW	or	Ca	Fe	M	hk	bot	aw	ns	met	horiz	bijzonderheden
--------	---------	------	-------	-----	-----	----	----	----	----	---	----	-----	----	----	-----	-------	----------------

10	Ks3		gr														ger
20	Zkx		dgr														ger
30	Ks3		dbr														ger
40	Ks3		dbr														zand bij
50	Ks3		dbr														zand bij
60	Ks3		blgr														zand bij
70	Ks2		blgr														
80	Ks2	h1	blgr														
90	Ks2		blgr														
100	Ks2	h1	blgr														
110	Ks3		blgr														zandige bijmenging
120	Ks3		blgr														zandige bijmenging
130	Ks3		br	r													
140	Vkm		br	r													
150	Vkm		br	r													
160	Vkm		br	r													
170	Vkm		br	r													
180	Vkm		dbr	r													humeuze klei met opvallende
190	Ks3	h2	gr														zandkorrels, doorworteld (bodem)
200	Zs1	h2	gr		150-210												
210	Zs1		gr		150-210												
220	Zkx		gr		150-210												laminatie zand en klei
230	Zs1		gr		150-210												schr
240	Zs1		gr		150-210												schr
250	GM																
260	GM																
270																	
280																	
290																	
300																	

* boorpuntnummer is projectcode-volgnummer boorpunt

* diepte in cm-mv

* textuur, organische stof, kalkgehalte cf. NEN5104 (NNI, 1989) *Ijzergehalte (Fe) cf. Berendsen, 1999

* archeologische indicatoren: hk=houtskool, bot=verbrand/onverbrand bot

aw=aardewerk, ns=natuursteen, met=metaal

* horiz - (optioneel) horizontbenaming cf. De Bakker & Schelling (1989)

* bijzonderheden: bijv. lakaag, antropogene gronden, verstoord, sedimentaire structuren, etc.

datum		naam		boorpuntnummer		projectnaam		boormethode	
22/09/10		MB/AL		0 4				0 E7/G3	
coördinaten		hoogte (m ± NAP)		geologie		opmerkingen			
x	93504,0	z	-0,5			begroeid met struikgewas (+- 6m)			
y	465846,0								

diepte	textuur	org.	kleur	plr	M50	GW	or	Ca	Fe	M	hk	bot	aw	ns	met	horiz	bijzonderheden
--------	---------	------	-------	-----	-----	----	----	----	----	---	----	-----	----	----	-----	-------	----------------

10	Zkx	h1	dgr														ger
20	Zkx	h1	dgr														ger
30	Zkx	h1	dgr														ger
40	Zkx	h1	dgr														ger
50	Zkx	h1	dgr														ger
60	Zkx	h1	dgr														ger
70	Zkx	h1	dgr														ger
80	Zkx	h1	dgr	r													ger
90	Ks2		blgr														
100	Ks2		blgr			GW											
110	Ks2		blgr														humeus brokje
120	Ks2		blgr														humeuze vlekjes
130	Ks1		blgr														
140	Ks1		blgr														homogeen
150	Ks1		blgr														
160	Ks1		blgr														overgang geleidelijk in 3-4 cm
170	Vk3		dbr														
180	Vkm		br	r													
190	Vkm		br	r													
200	Vkm		br	r													
210	Vkm		br	r													
220	Vkm		br	r													
230	Vkm		br	r													scherpe overgang
240	Zs1		gr		150-210												
250	Zkx		gr	plr													gelamineerd (zand/klei)
260	GM																
270	GM																
280	GM																
290																	
300																	

* boorpuntnummer is projectcode-volgnummer boorpunt

* diepte in cm-mv

* textuur, organische stof, kalkgehalte cf. NEN5104 (NNI, 1989) *Ijzergehalte (Fe) cf. Berendsen, 1999

* archeologische indicatoren: hk=houtskool, bot=verbrand/onverbrand bot

aw=aardewerk, ns=natuursteen, met=metaal

* horiz - (optioneel) horizontbenaming cf. De Bakker & Schelling (1989)

* bijzonderheden: bijv. laklaag, antropogene gronden, verstoord, sedimentaire structuren, etc.

datum		naam		boorpuntnummer		projectnaam		boormethode	
22/09/10		MB/AL		0 5				0 E7/G3	
coördinaten		hoogte (m ± NAP)		geologie		opmerkingen			
x	93506,0	z	-0,5						
y	465865,0								

diepte	textuur	org.	kleur	plr	M50	GW	or	Ca	Fe	M	hk	bot	aw	ns	met	horiz	bijzonderheden
--------	---------	------	-------	-----	-----	----	----	----	----	---	----	-----	----	----	-----	-------	----------------

10	Kz3	h2	dgr						0								ger
20	Kz3	h2	dgr						0								ger
30	Kz3	h2	dgr						0								ger
40	Kz3	h2	dgr						0								ger
50	Kz3	h2	dgr						0								ger
60	Kz3	h2	dgr						0								ger
70	Kz3	h2	dgr						0								ger
80	Kz3	h2	dgr						0								ger
90	Kz3	h2	dgr						0								ger
100	Kz3	h2	dgr						0								ger
110	Kz3	h2	dgr						0								ger
120	Ks1	h1	blgr			GW			0								schelp, ger
130	Ks1	h1	blgr						0								
140	Ks1	h1	blgr						0								
150	Ks1	h1	blgr						0								
160	Ks1	h1	blgr						0								erosieve grens, losgekomen veen
170	Vkm		dbr	r					0								brokje
180	Vkm		br	r					0								af en toe kleilig laagje
190	Vkm		br	r					0								
200	Vkm		br	r					0								
210	Vkm		br	r					0								
220	Vkm		br	r					0								
230	Vkm		br	r					0								
240	Kz1		gr						0								iets zandige klei
250	GM																
260	GM																
270	GM																
280	GM																zand gevoeld
290																	
300																	

* boorpuntnummer is projectcode-volgnummer boorpunt

* diepte in cm-mv

* textuur, organische stof, kalkgehalte cf. NEN5104 (NNI, 1989) *Ijzergehalte (Fe) cf. Berendsen, 1999

* archeologische indicatoren: hk=houtskool, bot=verbrand/onverbrand bot

aw=aardewerk, ns=natuursteen, met=metaal

* horiz - (optioneel) horizontbenaming cf. De Bakker & Schelling (1989)

* bijzonderheden: bijv. laklaag, antropogene gronden, verstoord, sedimentaire structuren, etc.

datum		naam		boorpuntnummer		projectnaam		boormethode	
22/09/10		MB/AL		0 6				0 E7/G3	
coördinaten		hoogte (m ± NAP)		geologie		opmerkingen			
x	93531,0	z	-0,2			(± 6m) naast bomen			
y	465863,0								

diepte	textuur	org.	kleur	plr	M50	GW	or	Ca	Fe	M	hk	bot	aw	ns	met	horiz	bijzonderheden
--------	---------	------	-------	-----	-----	----	----	----	----	---	----	-----	----	----	-----	-------	----------------

10	Kz1	h2	dgr						0								ger, wortels
20	Kz1	h2	dgr						0								ger, wortels
30	Kz1	h2	dgr						0								ger, wortels
40	Kz1	h2	dgr						0								ger, wortels
50	Kz1	h2	dgr						0								ger, wortels
60	Kz1	h2	dgr						0								ger, wortels
70	Kz1	h2	dgr						1								ger, wortels
80	Ks2	h1	brgr						1								ger, wortels
90	Ks2	h1	brgr						1								ger, wortels
100	Ks2	h1	brgr						1								gevekt
110	Ks2	h1	brgr						0								doorworteld
120	Ks2	h1	brgr						0								doorworteld
130	Ks2	h1	brgr						0								baksteen, wortels
140	Ks2	h1	brgr						0								bouwpuin, gevekt, doorworteld
150	Ks2	h2	brgr			GW			0								
160	Vk3		brgr						0								compact
170	Vk3		grbr						0								
180	Vk3		grbr						0								
190	Vk3		grbr						0								
200	Vk1		grbr						0								
210	Vk1		grbr						0								
220	Vk1		grbr						0								
230	Vk1		grbr						0								
240	Ks2		gr						0								
250	Zs1		gr		150-210				0								scherpe grens
260	GM																
270	GM																
280																	
290																	
300																	

* boorpuntnummer is projectcode-volnummer boorpunt

* diepte in cm-mv

* textuur, organische stof, kalkgehalte cf. NEN5104 (NNI, 1989) *Ijzergehalte (Fe) cf. Berendsen, 1999

* archeologische indicatoren: hk=houtskool, bot=verbrand/onverbrand bot

aw=aardewerk, ns=natuursteen, met=metaal

* horiz - (optioneel) horizontbenaming cf. De Bakker & Schelling (1989)

* bijzonderheden: bijv. laklaag, antropogene gronden, verstoord, sedimentaire structuren, etc.

Textuur / Org.		
<p>De grondsoorten driehoeken (NEN 5104) ; de natuurlijke monsters vallen meestal in de gearceerde delen van de driehoeken</p>		
	<p>G sx grind siltig G z1 grind zwak zandig G z2 grind matig zandig G z3 grind sterk zandig G z4 grind uiterst zandig g1 zwak grindig g2 matig grindig g3 sterk grindig</p> <p>V km veen mineraalarm V k1 veen zwak kleiig V k3 veen sterk kleiig V z1 veen zwak zandig V z3 veen sterk zandig</p> <p>h1 zwak humeus h2 matig humeus h3 sterk humeus</p> <p>K s1 klei zwak siltig K s2 klei matig siltig K s3 klei sterk siltig K s4 klei uiterst siltig</p> <p>K z1 klei zwak zandig K z2 klei matig zandig K z3 klei sterk zandig</p> <p>L z1 leem zwak zandig L z3 leem sterk zandig</p> <p>Z kx zand kleiig Z s1 zand zwak siltig Z s2 zand matig siltig Z s3 zand sterk siltig Z s4 zand uiterst siltig</p>	
<p><i>Veen/humusgehalte vermeld in kolom 'Org.'; overig vermeld in kolom 'Textuur'</i></p>		
<p>Kleur</p>	<p>bl blauw br bruin ge geel gn groen gr grijs ol olijf or oranje pa paars ro rood rz roze wi wit zw zwart</p>	<p>toevoegingen</p> <p>d donker l licht</p>
<p><i>vorming code:</i></p>	<p>toevoeging - secundaire kleuring - primaire kleur (vb. lbrgr: lichtbruin/grijs)</p>	
<p>plr plantenresten</p>	<p>plr plantenresten - ongedifferentieerd h hout r riet z zegge</p>	
<p>M50 <i>in geval van textuurklasse zand: mediaan korrelgrootte (in micrometers)</i></p>		
<p>GW grondwater</p>	<p>ghg gemiddeld hoogste grondwaterstand gw grondwaterstand glg gemiddeld laagste grondwaterstand</p>	
<p>or oxydatie/reductie</p>	<p>o geheel geoxideerd or oxidatie/reductie r geheel gereduceerd</p>	
<p>Ca Kalkgehalte</p>	<p>0 kalkloos 1 kalkarm 2 kalkrijk</p>	
<p>Fe IJzergehalte</p>	<p>0 ijzerloos 1 ijzerarm 2 ijzerrijk</p>	
<p>M Monsternamen</p>		
<p>hk Houtskool</p>		(+ indien aanwezig)
<p>bot verbrand/onverbrand bot</p>		(+ indien aanwezig)
<p>aw aardewerk</p>		(+ indien aanwezig)
<p>ns natuursteen</p>		(+ indien aanwezig)
<p>met metaal</p>		(+ indien aanwezig)
<p>horiz <i>horizontbenaming cf. De Bakker & Schelling (zie onder)</i></p>		
<p>bijzonderheden</p>	<p>ger. geroerd Fe-vl. gevlekt door ijzernerslag Fe-c ijzernerslag in concretes Mn mangaan bakst. baksteengruis sch. schelpgruis/schelpjes ongedifferentieerd GM Geen monster # Begin- / eindpunt guts end einde boring</p>	

Bodemclassificatie

Bakker, H. de & J. Schelling, 1966: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*. Pudoc, Wageningen

Bakker, H. de & J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus, 2e herziene uitgave*. Winand Staring Centrum, Wageningen

F.A.O. 1988; *FAO-Unesco soil map of the world, revised legend*. World Soil Resources Report 60, FAO, Rome.

FAO/Unesco, 1988		De Bakker & Schelling, 1966, 1989
Hoofdhorizonten		Afwijking van FAO
H	Organische horizont, ontstaan door organische accumulatie op het minerale oppervlak; langdurig met water verzadigd; maakt geen deel uit van de minerale bodem	Onderscheid tussen H en O horizonten wordt niet gemaakt; oftewel: verzadiging vormt geen onderscheidend criterium 1966: AO <--> 1989: O
O	Organische horizont, ontstaan door organische accumulatie op het minerale oppervlak; nooit met water verzadigd; maakt geen deel uit van de minerale bodem	
A	Minerale horizont (lager gehalte organische koolstof dan H/O horizont) accumulatie van intensief met minerale bestanddelen gemengde gehumificeerde organische stof; of morfologie door bodemvorming, zonder kenmerken van E/B hor.	1966: A1 <--> 1989: A
E	Minerale horizont; belangrijkste kenmerk: eluviatie van kleimineralen, ijzer, aluminium of een combinatie daarvan. -> relatieve verrijking aan kwarts en andere mineralen in zand/silt-fractie. Minder organische stof/lichter van kleur dan A; lichter/grover dan B	1966: A2 <--> 1989: E
B	Horizont waarin gesteentestructuur afwezig of sterk vervaagd is; gekenmerkt door: concentratie van ingespoelde kleimineralen/ijzer/aluminium/organische stof residuaire concentratie van sesquioxiden; verwerking van moeder materiaal, leidend tot nieuwvorming van kleimineralen/oxyden;	
C	Minerale horizont van ongeconsolideerd materiaal; geen kenmerken van een van de overige horizonten; verwerking is mogelijk	1966: deel van C <--> 1989: Bw 1966: G <--> 1989: onderscheid naar C/Cr
R	Aaneengesloten laag van vast gesteente	

Overgangshorizonten

"AB" eigenschappen van boven- of onderliggende horizont komen tegelijkertijd voor
 "E/B" in een horizont komen begrensbaare gedeelten voor met eigenschappen van verschillende horizonten

Lettertoevoegingen

FAO/Unesco, 1988		De Bakker & Schelling, 1966, 1989
		Afwijking van FAO
b	begraven horizont	a : geheel/gedeeltelijk door mens van elders aangevoerd 1966: an <--> 1989: a
c	concreties; meestal met 2e letter die aard van concreties aanduidt	extreem ijzerrijke horizont (géén ingespoeld ijzer) e : ontijzerde B en C (1966: -) f : omgezette doch herkenbare plantenresten
g	vlekking door variatie in oxydatie/reductie (gleyverschijnselen)	
h	accumulatie van organische stof (bij A alleen bij onverstoorde)	1966: v <--> 1989: h (deels)
i	permafrost	half of minder gerijpt materiaal (bij C horizont) (1966: -)
j	jarosiet	kattekleivlekken
k	calciumcarbonaat	l : vers/nauwelijks aangetast strooisel
m	sterk gecementeerd; vaak met 2e letter die aard van cementatie aanduidt	
n	accumulatie van natrium	
o	residuaire accumulatie van sesquioxiden	
p	verstoring door ploegen en vergelijkbare antropogene ingrepen	
q	accumulatie van silica	
r	sterke reductie (grondwaterinvloed)	geheel gereduceerd (1966: -)
s	illuviale accumulatie van sesquioxiden	1966: -
t	illuviale accumulatie van lutum	
u	onderverdeling gewenst; echter zonder betekenis	1966: - <--> 1989: ongespecificeerd
w	verwerking in situ	1966: -
x	fragipan	
y	accumulatie van (pedogeen) gips	
z	accumulatie van zouten die beter oplosbaar zijn dan gips	

Cijfertoevoegingen

....2 nadere onderverdeling van horizont
 2.... aanduiding van lithologische discontinuïteit